

Sõjaasjanduse ajakiri

SÕDUR

№ 27.

Laupäeval, 11. juulil 1925.

VII aastakäik.

EESTI VABADUSSÕJAS LANGENUTE AUSAMMAS ÄKSIS.

AVAMINE OLI 28. JUUNIL 1925.

Sõjaväe lennuasjandus ja meie.

On tõsi ja mitmeist põhjusist seletatav, et eestlane oma vaimu ja iseloomu poolest on külm, järele mõtleja ja raskelt järelande igasuguste uuendustele ja uudustele. Eeslast on raske süüetada, mis nii kerge teha mõne poolaka ehk ameeriklase suhtes. Sellest ka arusaadav, et meil näit. nii vähe mõju on reklaamil. Eestlane reklaami peale kunagi jaatavalt ei reageeri — otse selle vastu võib ütelda, et reklaam eestlaste hulgas endä vastu peaaegu kahtlust äratav, iseäranis siis, kui seda reklaami tehakse ainult väikese ringkonna ehk grupi huvides. Meie kuulame ja kaalume asja ikka ühelt kui teiselt poolt põhjalikult järele, enne kui millegisse uskuma hakkame, ehk midagi omandame. Mishea, tõsine ja tarvilik, küll see juba ise ennast näitab ja läbilööb, — see on eestlaste põhimõte.

Selge mõistuse, ettevaatlikkuse ja kokkuvõidmise poolest on tähendatud asjalugu igatahes heaks nähtuseks, kuigi sel ka omad halvad küljed ei puudu. Kõige pealt on see fakt algatusvõime ja kui võiks nii öelda — „progressiivsuse instinkti“ puudulikkuse tundemärgiks, sest rahvas, mis kergesti süttib, loob ka kergemini — temale on tarvilik anda vaid väike tõuge. Rahval aga, kellele on tarvis kaua ja tungivalt peale käia progressi uuemate saavutuste tunnustamise asjus, on raske nende rahvastele järele jõuda, kes kultuuri ja progressi eesotsas sammuvad. Sarnase rahva seast on vaevalt oodata geeniumi, sest tema loovale vaimule ei leidu tarvilikku õhutavat ja vaimustavat jõudu.

Tahame käesolevas artiklis kõneleda peaaesjalikult lennuasjandusest Eestis, selle tagamõttega, et seda huvitavamalt, tõsiselt tarvilikku, kuid veel meie rahva seas vähe tuntud ala populariseerida. Lennuasjandus on üks 20. aastasaja tehnilistest imesaavutustest, millega oma arenemisehoo poolest võiks võistelda vahest ainult radiotehnika. Kuid niipea, kui meie uuesti asume lennuasjanduse propageerimisele Eestis, tulevad kõige pealt meelde eespool tähendatud kahtlustused, kas sellest propogandast ka midagi välja tuleb, kas seda kellelegi tarvis on ja kas see koguni vastupidist mõju ei avalda, mis küsimuse huvidena kuidagi kokku ei passi.

Praeguse aja lennuasjanduse olukord Eestis tõendab just eespool väljendatud kahtlustusi. Meil on olemas juba paar aastat oma era-selts, kellel iseseisvaks rahvusliseks jaluletoomisemiseks mingisugused võimalused pole puudunud. Vaatamata laialdase ja energilise reklameerimise peale, vaatamata suure ainelise toetuse pealereigi poolt, ei suuda selts süveneda rahva veresse. Võib olla, et ärilised eesmärgid, mis tähendatud seltsi käeskäigus mõeldudvad, on põhjuseks, miks seltsi üksikud katsed lennuasjandust meie rahvale ligemale tuua, nurja läksid. Asi piirdus ainult pühapäevaste lõbulendajate vedamistega ja paarikordse teadaandega, et lähemal ajal avatakse ja koguniste oldakse kohustatud avama Tallinna-Viljandi-Pärnu ja teised õhuliinid; neistki kavatsustest on selts nähtavasti loobunud ja pole näha, et sealpool lennuasjanduse arendamise vastu puht-rahvuslistel alustel üldse huvi tuntakse. On ka arusaadav, et kinnise, kitsa ja eriteaduslikult võõra ringkonna poolt, mida o/ü „Aeronaut“ endast kujutab, meie rahvusline lennuasjandus vähe loota võib — iseäranis just meie rahva suhtes, kes me' nii väga nõuame enne tööd ja tegusid, et asja sisse uskuma hakata.

On olemas ka teine eraselts, mille täpset nime-tust mina ei tea, kuid mis kuuldavasti Eesti mootorite-teta lendamise ja õhupurjetamise tehnika ainuõigus-liseks esitajaks tahab olla. Kuigi selts tegutseb juba paar aastat, ei tea laiemad ringkonnad sellest niihästi mitte kui midagi. Kindlasti jääb selts ka edaspidi oma kitsastesse raamidesse kiratsema, kuna temal, kui peaaesjalikult võõramaalastest koosseisval ühingu, jäl-

legi rahvuslised huvid puuduvad. Meile eestlastele ei suuda ta midagi anda.

Üheks põhjuseks, miks pärast meie rahvusline lennuasjandus pole enesele jalgu alla saanud, on asjalugu, et meie erakoondused küllaldast huvi ei tunne meie sõjaväe lennuasjanduse vastu, kuna viimane enesest ringkonna moodustab, kuhu just Eesti värskemad ja hakkajamad jõud on koondunud. Koguniste vastu-okska on püütud eraseltside poolt sõjalist lennuasjan-dust täitsa diskrediteerida, seletades, et era lennuasjan-dus sõjalises mõttes juba küllaldast reservi enesest kujutab, mille tõttu sõjaväe lennuosade pidamine ülefligne, kulukas jne. on. Et sellest küljest meid tõsine hädaoht on varitsemas, näitab just poleemika, mida viimasel ajal meie ajakirjanduse veergudel lennuasjan-duse ümber peetakse. Selge on, et kui meie rahvas tahab omale rahvuslist lennuasjandust soetada, peaks ta kõigest jõust just meie lennuväge ja lennuväelasi igatpidi toetama.

Ei tohiks ütelda, et meie tähendatud toetuse and-mises senini helded oleme olnud. Mina ei mõtle siin sugugi ainelist toetamist ja toetamata jätmist, küll aga seda sümpaatiat, armastust ja moraalselt abi, mil-lega teised rahvad oma noori lendureid oma rahva auks ja jõuks tööle õhutavad.

Vaadakem Poola rahvast, kus aastast riigikaitse lennuväe heaks mitu korda üle terve riigi pidustusi ja korjandusi korraldatakse, mille eesotsas tegutsevad valitsuse ja seltskonna silmapaistvamad tegelased. Nendel päevadel võib igas Poola linnas näha igal sei-nal, igal trammi lael ja võib kuulda iga lapsukese huul-telt — „mõtle õhusõja ja selle koleduste peale, kui sul kaitset ülevalpool pole.“ Reklaami tagajärjeks on viis-kuus uut lennukit, mida seltskond oma sõjaväele kingib, ning uued koondused ja organisatsioonid, mis uuesti tegutsemisele asuvad sõjalise lennuasjanduse arendamise alal. Ka meie lähem naaber lätlane on meist selle poolest ette jõudnud; ka siin on organisatsioo-nid, mis iga aasta pidustusi korraldavad ja oma sõja-väge rikastavad. Pole põhjust arvata, et meie sõja-liselt lätlastest erilistesse tingimustesse võiksimu sat-tuda. Igatahes riigikaitse mõttes pole meie seltskond lennuasjanduse alal veel midagi ära teinud, küll aga oleme nii mõnegi lennuki väljamaale äramüünud ja vaidleme agaralt sarnaste organisatsioonide poolt, mis pigemini sõjalist hädaohtu kui rahvuslist reservi näi-vad kujutama.

Kui meie neli lennukit 1922 aasta suvel õnneliku ülelennu Tallinast Varssavi tegid, siis äratas see lend väljamaa ajakirjanduses küllaldast tähelepanu ja koguni imestust; kes aga selle sündmuse peale millegiga ei reageerinud, oli meie oma Eesti ajakirjandus. Õigemini leidus ikka üks leht, kes leppis pilkava järelepärimisega ühe ministeeriumi poole, et kas oli see üks „poliitiline lend, või midagi muud.“ Järgmisel suvel 1923 a. korraldasid poolakad oma lennuväes ringlennu ümber Poola; tehniliste ja ilmastikust olenevate suurteraskuste tõttu ei saanud seda ülelendu kuigi õnnestunuks lugeda, kuna tähendatud ülelennust osavõtnuist 21 lennukist lõpushile jõudis ainult üks, mille juhiks oli leitn. G i e d g o v d. See asjalugu ei takistanud aga sugugi ajakirjandust pikki vaimustavaid kirjeldusi ja arvustusi lennuväe üle avaldamast, kuna lenduritele igast riigi nurgast saadetud tervitustega ja kingitustega igatpidi rahva toetust ja lugupidamist avaldati. Sarnastes oludes võib loota, et selle rahva noored-mehed ka täie vaimustusega oma riigi hea käekäigu heaks kõik oma jõu ja mõistuse rakendavad. Ei taha just skeptik olla, kuid igatahes on põhjuseid arvata, et Eesti lennukite ülelennu mitte kordamineku ehk mõninga vahejuhtumise puhul meie ajakirjandus just kiitust poleks avaldanud.

Teistes riikides, ka vähemates, pannakse rõhku ja hoolitsetakse eraalgatuse ja konstruktiivse vaimu arendamise eest, andes ka võimalust mõõda ainelist toetust katsete ja ehituste peale, kuigi need vahest kohe oodatud tagajärjgi ei anna. Igatahes esimest eesmärki saavutatakse ikkagi, s. o. hoitakse alal konstruktoris tema loov hoog. Ka meie eestlaste hulgas pole puudust sarnastest loovatest, vaimukatest individuumidest, kuid meil pannakse asi kohe ametlisele ja närivale alusele: „kas on konstruktoril rahuldav diploom?“ „kuidas vaatab asja peale kontroll?“ jne. Pole just ammu aega tagasi, kui meie lennuväes sai lenduri poolt ümber konstrueeritud üks Saksamaa lennuk merilennukiks, mis kohe Riigikogus kaja sünnitas, kus teda muidugi „veealuseks“ tembeldati ja teiseti pilgati, selle peale vaatamata, et lendur lennukiga sagedaid lendusid tegi, nähtavasti mõningate arvamiste järele oma eluga riskeerides. Tagajärjeks oli asjalugu, et selle asemel, et tööd ja katseid edasi teha, lendur oma kavatsustest pidi loobuma, kuna ta oma naise ja perekonnale selle järele kuidagi ei suutnud selgeks teha, et mingit hädaohtu pole; võib olla kartis ta koguni kohtu alla sattumist. Igatahes karuteenus meie noorele lennuväele, kuigi iseloomustav meie oludes. Ka praegugi on meie lennuväes

jõud, kes ei lepi igapäevase teenistusega, vaid kes püüavad enam loova, konstrueeriva töö poole, kõigi peale vaatamata. Neil oleks märksa suurem edu, kui oleks toetust, huvi ja poolehoidu märgata just seltskonna poolt.

Tahame loota, et lähemal ajal ka siin oma parandus saab tulema. Arvame, et leiduvad töömehed ja tegelased, kes asja kätte võtavad ja loovad selle silla meie rahva ja lennuväelaste vahele, mille järel nii suur tarvidus. Rahvas peab rohkem teadma oma lennuväest ja lennuväelastest ja mitte leppima nende kuulujuttudega, mis elava ühenduse puudusel paratamata tekiavad. Rahvusvahelist tähtsust oma lennuasjandusega meie omandada ei suuda — olemeselleksliiga väike rahvas ja vaesed; seda rohkem peame me hoolt kandma oma lennuväe eest just riigi- ja rahvakaitse nimel. Seda südikamalt peame meie koondama aatelisi ja rahvuslisi töömehi oma lennuväe ümber ja kaugemale tähendatud alast tõrjuma üksikute seltside ehk ühenduste erahuvid. Ainult siis läheb meil korda luua üht ühist rahvuslist lennuasjandust, millest osa võtaksid laiemad ringkonnad kui need on, mis praegu meie lennuväega ja väikeste ning kiratsevate õhu-eraseltsidega seotud.

H. J.

Kaitseväe alalise kaadri palkade reguleerimine.

Toimetuse märkus: Alljärgnev artikkel refereerib kaitseväe alalise kaadri palgaseaduse eelnõu, mis kokkuseatud ja esitatud kindralstaabi poolt juba veebruaris 1925 a. ja mille kokkuseadmisel oli arvestatud kõrgemate korterirahadega, kui Vabariigi Valitsuse poolt kinnitati (R. T. Nr. 81 82—25.).

Nüüd, võib olla, esitatakse sõjaministri poolt uued palganormid, kuid põhimõtted seaduses jäävad vist endisteks.

Oleks soovitav, et allpool kirjeldatud palgaseaduse eelnõu põhimõttelise külje suhtes „Sõduri“ veergudel saaks mõtteid avaldatud.

★

Vabariigi Valitsus otsustas 26. juunil s. a. 1) rahaministrile ülesandeks teha riigiametnikkude ja teenijate koosseisud palkade ühtlustamise ja palgaastmete vähendamise sihis ümbertöötada; 2) riigiasutustele juhtnõuandeks anda, et uueks palkade reguleerimiseks tulevad kõik riigiteenijad, nende töö vastutust ja nende ettevalmistust arvesse võttes, astmetesse jagada nii, et kõik üheväärtelised riigiteenijad oleksid paigutatud ühte astmesse ja 3) kõikidel keskasutustel esitada vastavad ettepanekud hiljemalt 15-ks juuliks s. a., rahaministrile.

Eeltoodud Vabariigi Valitsuse otsuse täitmiseks tuleb ka kaitseväe alalise kaadri palkade uuesti normeerimise küsimus täies ulatuses kaalumisele.

Juba veebruaris kuus käesoleval aastal esitas kindralstaap sõjaministrile kaitseväe alalise kaadri palgaseadluse eelnõu, mis esimese poolt väljatöötatud ja kokkuvõetult järgmine on:

Ohvitseride ja sõjaväe ametnikkude palk koosneb: a) põhipalgast — austme ja aastme vanuse järele ja b) ametikohale vastavast lisatasust.

Üleajateenijad saavad palka kohale vastavate normide järele ja peale selle veel a) perioodilist tasu pikemaajalise teenistuses olemise eest alustel, mis

ettenähtud vastavates eriseadlustes ja b) toiduvastust ühistel alustel ajateenijatega.

Kui rivi üleajateenijad õpekompaniides (komandodes) ja teistes õpeosades teenivad, saavad nad 500 m. kuus lisatasu.

Kaitseväelaste kohtadel teenivad eraisikud (peale õpeasutuste lektorite) saavad palka kaitseväelastega ühiste normide järele. (Vaata tabelid Nr. Nr. 1, 2 ja 3.).

Lektorid saavad palka eraldi nende jaoks väljatöötatud normide järele.

Ohvitserid — leitnandi, kapteni ja majori auastmes, kui nad on selles auastmes väljateeninud 4 aastat ja samuti sõjaväe ametnikud, kes on teeninud ühel ja samal, või vastaval ametkohal 4 aastat, saavad põhipalka kõrgemate astmete järele. (Vaata tabel Nr. Nr. 1 ja 2.).

Sarnane perioodiline palga kõrgendus võib sündida ühel ja samal kohal teenides — ohvitseridel üks kord ja sv. ametnikkudel kaks korda. Kui aga ametnik teenib koloneli kohal, siis saab ta perioodilist palga kõrgendust ainult üks kord — pärast 4 aastast teenistust.

Eraisikutele, kes teenivad leitnandi, kapteni ja majori kohtadel, maksetakse teenistusse astumisel põhipalka nooremate astmete järele ja nende perioodiline palga kõrgendamine kestva teenistuse eest sünnib ühisel alusel sõjaväe ametnikkudega. (Vaata tabel Nr. 3)

Vabadussõjast ohvitseridena ehk ohvitseri asetäitjatena osavõtnud ohvitserid, kui nende praegune auaste on kohale vastavast auastmest madalam, saavad põhipalka ühe astme võrra kõrgemalt.

Noorem-leitnandid, leitnandid ja kaptenid, kes enne kaitseväe teenistusse astumist on omanud kõrgema erihariduse (peale juristide) ja praegu omal erialal teenivad, saavad palka ühe astme võrra kõrgemalt. Juristid, kui nad omal erialal teenivad, saavad põhipalka koosseisudes ettenähtud auastmete järele.

Ohvitserid, ametnikud ja üleajateenijad, kes teenivad piiriääres asuvates väeosades ja asutustes, saavad eraldi piiriäärset tasu 10% suuruses põhipalka ja lisatasu kogusummast.

Mainitud sõjaväelased, samuti ka eraisikud, kes teenivad Aegnäs ja Naissaarel, saavad eraldi saartetasu 20% suuruses põhipalka ja lisatasu kogusummast.

Ohvitserid, ametnikud ja üleajateenijad, kes viibivad navigatsioonis olevatel sõjalaevadel välisvetes, saavad palka 1½ kordsel määral.

Kui ohvitser ehk sv. ametnik on vakantse koha peal kohustetäitjaks, siis saab ta põhipalka vastavalt auastmele (ohvitserid) ehk endisele kohale (ametnikud), kuna lisatasu ta vakantse koha normi järele saab. Kui aga ohvitser ehk ametnik on asetäitjaks mittevakantsel kohal üle 2 kuu, siis alles hakkab ta lisatasu saama selle koha järele, kus asetäitmine sünib.

Ohvitserid, ametnikud ja eraisikud, kes on komandeeritud igasugustele kursustele ehk mitmesugustele muude ülesannetega, saavad palka endise koha järele kogu komandeerimise kestvuse ajal.

Üle koosseisu jäänud ohvitserid, ametnikud ja eraisikud saavad palka edasi: esimese 4 kuu jooksul — täiel määral ja järgneva 2 kuu jooksul — ainult põhipalga.

Üleajateenijad allohvitserid, kes komandeeritud sõjaväe ühendatud õpeasutuste juures olevasse eelklassi — ettevalmistuseks kadettide õpekursuse läbivõtmiseks, saavad poole oma endisest palgast, mis neile väeosas maksti.

Ametsõitude tasu, toetusrahad ümberpaigutamiste puhul ja igasugused muud eraldi toetused ja abirahad maksetakse ohvitseridele, ametnikkudele, üleajateenijatele ja eraisikutele ühistel alustel riigiteenijatega teistes ametkondades.

Kaitseväge ja üleajateenijate vanade ja uute palganormide tabel nr. 1.

Järjekorranr. Nr.	Koht ehk auaste	Endised normid Palk	Uued normid		
			Põhipalk auaste järele	Lisatasu koha järele	Kokku
1	Sõjaministri abi, kindral-maior	30.000	15.000	15.000	30.000
2	Sv. staabi ülem, kindral-maior	27.000	15.000	13.000	28.000
3	Diviisi ülem, kindral-maior	27.000	15.000	12.000	27.000
4	Vastava väeüksuse ja asutuse ülem	—	—	10.000	—
5	„ „ „ „	—	—	9.000	—
6	„ „ „ „	—	—	8.000	—
7	„ „ „ „	—	—	7.000	—
8	Rügemendi ülem, kolonel	18.000	14.000	6.000	20.000
9	Üks. pataljoni ülem, kol.-ltn.	15.300	13.000	5.000	18.000
10	Rügemendi ülema abi	—	—	4.000	—
11	Pataljoni ülem, maior (4 a.)	12.500	12.000	3.000	15.000
12	Pataljoni ülem, maior	12.500	11.000	3.000	14.000
13	Üksiku kompani ja patarei ülem	—	—	2.500	—
13	Kompani ülem, kapten (4 a.)	10.800	10.000	2.000	12.000
13	Kompani ülem, kapten	10.800	9.000	2.000	11.000
14	Kompani ülema abi, ltn. (4 a.)	8.700	8.000	1.500	9.500
15	Rühma ülem, leitnant	7.700	7.000	1.000	8.000
15	Rühma ülem, noorem-leitnant	6.800	6.000	1.000	7.000
16	Rühma ülem, lipnik	6.200	5.500	1.000	6.500
17	Erikategooria üleajateenija	6.800	7.000	—	7.000
18	I kat. üleajateenija (veltveebel)	4.800	5.000	—	5.000
19	II „ „ (rühma allohvitser)	4.000	4.500	—	4.500
20	III „ „ (jao ülem)	3.700	4.000	—	4.000

TABEL Nr. 2.

Sõjaväe ametnikkude (ametniku asetäitjate) põhipalga normid.

Palga astmed	Põhipalga norm	Põhipalga normid	
		Pärast 4 a. teenistust samal või vastaval kohal	Pärast 8 a. teenistust samal või vastaval kohal
I. Ametnikud noorematel kohtadel.			
Noorem asjaajaja	5.500	6.500	7.500
Kortermeister; asjaajaja	6.000	7.000	8.000
Vanem asjaajaja; noorem raamatupidaja; laekahoidja; osakonna sekretär	7.000	8.000	9.000
Vanem raamatupidaja; kesk-asutuse (valitsuse, asjanduse) sekretär	8.000	9.000	10.000
II. Ametnikud kõrgematel kohtadel.			
Ametnik kapteni kohal	8.000	9.000	10.000
Ametnik maiori kohal	10.000	11.000	12.000
Ametnik kolonel-leitnandi kohal	11.000	12.000	13.000
Ametnik koloneli kohal	13.000	14.000	15.000

TABEL Nr. 3.

Ohvitseride kohtadel teenivate eraisikute kõrgendatud põhipalga normid kestva teenistuse eest.

Eraisik ohvitseri kohal	Põhipalga normid		
	Teenistuse astumisel	Pärast 4 a. teenistust	Pärast 8 a. teenistust
Koloneli kohal	14.000	15.000	16.000
Kolonel-leitnandi kohal	13.000	14.000	15.000
Maiori kohal	11.000	12.000	13.000
Kapteni kohal	9.000	10.000	11.000
Leitnandi kohal	7.000	8.000	9.000
Noorem-leitnandi kohal	6.000	7.000	8.000

V Ö R D L U S T A B E L N r . 4 .

meie, Soome ja Prantsuse ohvitseride ja üleajateenijale palganormide alal.

A u a s t e	Eesti palganormid				Soome palganormid	Prantsuse palganormid
	Endised	U u e d				
	Palk	Palk	Lisa tasu	Kokku	Palk (Eesti markades)	Palk (Eesti markades)
Kindral-maior (diviisi ülem)	27.000	15.000	12.000	27.000	70.000	75.000
Kolonel (rüg. ülem)	18.000	14.000	6.000	20.000	60.000	49.000
Kolonel-leitnant	15.300	13.000	5.000	18.000	55.000 k. 45.600 m.	42.000
Maior (patalj. ülem)	12.500	11.000	3.000	14.000	38.000	37.000
Kapten (komp. ülem)	10.800	9.000	2.000	11.000	31.000 (n. aste)	29.000
Leitnant (rühma ül.)	7.700	7.000	1.000	8.000	22.000 (n. aste)	22.000
Noor. leitn. (rühma ülem)	6.800	6.000	1.000	7.000	17.000	17.000
Lipnik (rühma ülem)	6.200	5.500	1.000	6.500	17.000	} Täpsed andmed puuduvad.
Veltveebel	4.800	5.000	—	5.000	13.300	
Van. allohvitser	4.000	4.500	—	4.500	11.400	
Noor. allohvitser	3.700	4.000	—	4.000	10.500	

* * *

■ Eelpool kirjeldatud seadluse elluviimine ja selles ettepanud uute palganormide võimalikult rutuline maksmapanemine on hädatarvilik paljudel kaaluvatel põhjustel.

Nende motiivide kohta, millode põhjal mainitud eelnõu kindralstaabi poolt väljatöötati, toome siin lühikese kokkuvõtte.

Kaitseväes teenivatele ohvitseridele maksetakse senini palka järgmistel alustel: rühmaülemad ja mõned komandode ülemad saavad palka auastme järele, kuna alates kompani (patarei) ülemast peale kõrgemale — palka ainult koha järele maksetakse. Selle palgasüsteemi juures tulevad ette mitmesugused ebanormaalsed nähtused.

Näiteks, ühes ja samas kahurväe rügemendis on üks patarei ülem noor.-leitnant, kes alles mineval aastal sõjakooli lõpetas, kuna teine patarei ülem on aga kapten, kes läbi teinud ilma- ja vabadussõja. Mõlemad saavad praegu palka ühevõrra, s.o. 11.700 mk. kuus. Suin torkab teravalt silma õiglustunde jäme rüüvimine, sest loomulikult annab vilunud ja kogunud kapteni töö sõdurite kasvatuse ja õpetamise alal tõhusamaid tagajärgi, kui üheaastase teenistuspraktikaga noor.-leitnandi töö.

Ohvitser võib praeguse palgasüsteemi juures kuni surmani ühe koha peal teenida, ilma et ta palk pennigi tõuseks. On ettenäha juhtumised, kus tulevikus leitnandil tuleb 4, 5, 8 ja võib olla veel rohkemgi aastaid rühma ülemaks olla. Tema palk leitnandi auastmes oleks ja jääks ikka 7700 mrk. kuus, mis kaugelki loomulik pole. Palk peaks aga perioodiliselt suurenema, et seega huvi teenistuse vastu tõsta ja ohvitseri majanduslisi nõudeid enam-vähem rahuldada, mis elus ühes aastatega kasvavad.

Praeguste palgaolude juures ei ole ka auastme tähtsus mitte küllaldaselt esile toodud ega allakrüpsutatud, sest kapteni kohtadest peale on palga suhtes mõõduandev ainult ametkoht.

Nooremate ja andekamate ohvitseride kiire teenistuses edasiviimine meil maksva välja valiku põhimõtte alusel, toob praeguse palgasüsteemi juures

enesega kaasa nähtuse, et noor major, kes rügemendi ülemaks määratud, saab sellesama palga, kui sama andekas ja kõigiti tubli rügemendi ülem — kolonel. Majoril on siin kauemaks ajaks äravõetud väljaveatud teatud ainliste paromuste poole, mida inimene loomulikult kestva teenistuse tagajärjel ootab: kõik mis saada võib, on ta korraga kätte saanud. See asjaolu ei või ohvitseri peale ergutavalt mõjuda, sest ei ole ju nüüd enam kuhugile edasi püüda — auastmes ülendamisel jääks palk ikkagi endiseks.

Veendumuses olles, et neid väärnähtusi võib kõrvaldada sarnane palgasüsteem, nagu ta praktiseerub teistes Euroopa riikides (peale N. Venemaa) ja mis selles seisab, et ohvitseri palga suuruse määrab ära auaste, koht ja teenistuse kestvus teatud auastmes ehk koha peal, — ongi sõjaministeerium väljatöötanud kõne all oleva uue palgaseaduse eelnõu. Selle eelnõu põhjal saaks ohvitser kindla põhialga auastme järele ja lisatasu — koha järele. Peale selle suureneks põhialg mõnes auastmes pärast teatud arvu aastate väljateenimist.

Põhipalk uue kava järgi võtab arvesse ja kriipsutab alla auastme tähtsuse sõjaväe sisemises elus ja annab ühtlasi ohvitserile teatud väljaveatud ka siis, kui teenistuses edasiliikumine piiratud on. Viimane asjaolu on kõige tuntavam leitnantidele ja kaptenitele, kellel kompaniid või pataljoni tuleb oodata võib olla 6—8 aastat ehk veel rohkemgi. Samasugune seisak võib juhtuda ka majorite edasiliikumises. Selle asjaolu tõttu ongi leitnandi, kapteni ja majori auastmes ettenähtud perioodiline palgakõrgendus (üldiselt üks kord) ja nimelt pärast 4 aastast teenistust neis auastmetes.

Tähendatud perioodiline palgakõrgendus nendes auastmetes on tungivalt tarvilik ka veel sellepärast, et neis auastmetes olles soetab ohvitser harilikult omale perekonna, mis ta väljaminekuid märksa suurendab.

Kõrgemates auastmetes ohvitseridele ei oleks perioodilist palga kõrgendust enam vaja, sest et palganormid juba kindlustavad neile elatisminimumi ja ohvitser kas liigub teenistuses edasi, ehk jälle läheb pensiooni peale.

Teise osa palgast moodustab lisapalk — koha järele. Mida suurem koht, seda suurem on ka protsentuaalselt palgalisa.

See põhimõte kriipsutab alla ameti tähtsuse ja ametkohaga seotud töö ning vastutuse. Näiteks oleks uue kava järgi kompani ülema (kapteni) lisatasu — 18% kogupalgast, pataljoni ülema (majori) lisatasu — 21%, rügemendi ülema (koloneli) lisatasu — 26%, diviisi ülema (kindal-majori) lisatasu — 44% ja sõjaministri abi (kindral-majori) lisatasu — 50% kogusummast.

Mida nooremas auastmes on ohvitser juhtiva koha peale määratud, seda suurem on protsent, mis langeb lisatasu peale. Näiteks kui major on rügemendi ülem, siis teeks tema lisatasu 40% kogupalgast.

Sõjaväe ametnikud nooremate ohvitseride kohtadel saaksid uue palgasüsteemi järele põhipalka samuti, nagu ohvitserid lipniku, noor-leitnandi ja leitnandi auastmetes, ning peale selle veel lisatasu koha järele; vanematel kohtadel aga (alates kapteni kohast) saaksid ametnikud ühe auastme võrra madalamat põhipalka, kui ohvitserid. Viimane põhimõte tugineb asjaolule, et ametnik kõrgematel kohtadel ei või anda seda tööd, mis annab vastavalt vilunud ohvitser.

Ohvitseri kohtadel teenivate eraisikute kohta on maksma pandud põhimõte, et nemad saaksid põhipalka ja lisatasu samuti, kui kohale vastavas auastmes ohvitser. Selle põhjenduseks on see, et eraisik, kui ta ohvitseri koha peale võetakse, ka tõesti täitsa kvalifitseeritud töötõud on.

Siin kirjeldatud uue palgasüsteemi peale ülemineku küsimus oli Vabariigi Valitsusel arutamise all juba veebruari kuus 1924 a., kus ta põhimõttelikkude heakskiitmist leidis. Sõjaministeeriumile tehti ülesandeks lõpult väljatöötatud ettepanekuga esineda, kuid huljem selgus, et krediidide kokkuvõtõmbamise tagajärjel oli võimata kavatsatud uuendusi läbiviia ja ettepanek jäigi tegemata.

Läinud aasta 1. detsembri siindmused ning nendega seotud mõtteavaldused ajakirjanduses ja Riigikogus tõstsid uuesti teravalt päevakorralla kaitsevälaliste palgaolude küsimuse.

Igal pool tunnistatakse avalikult, et palgad kaitseväes on väga viletsad, kuid järjest kasvava elukalliduse peale vaatamata on nad siiski pikemat aega muutumatult püsinud. Selle tõttu peab palgaküsimust väga tõsiselt võtma, et kaitsevälaliste keskel alal hoida riigikindlat meeolu.

Prægused palgad on nii väikesed, et kaitsevälalised alati oma igapäevase leiva üle peavad mures olema ja see loomulikult ei tõsta meeolu, enesetunnet, ega patriotismi.

Võtame näiteks mõne noorema ohvitseri, kes 8000 marga ümber ühes korteri rahadega kuus saab ja kes Tallinnas elab. Sellest rahast maksab ta ainult korteri eest juba 3000—4000 mrk. kuus, ülejäänud rahaga ta vaevalt oma teisi hädapärased elu- nõudeid rahuldada saab. Kui nüüd sarnasel ohvitseril veel perekond ka on, siis pole tema ja terve perekonna elu muud, kui ilmlõpmata poolnäljas virelemine.

Seda kõiki selgesti teades on sõjaministeerium juba kauemat aega mures olnud, kuidas kaitsevälaliste palgaolusid parandada. Küsimuse tegelik otsustamine ja läbiviimine on aga kahjuks alati edasi lükatud riigi üldise ainelise kitskuse tõttu.

Ohvitseridega ja sv. ametnikkudega ühte viisi raskes ainelises seisukorras on ka ülajateenijad, s. o. teine osa sellest alalisest kaadrist, millele on rajatud kaitseväge sisemine tublidus. Sellepärast on esile tõusnud tungiv vajadus ka nende palkasid tõsta.

Mitmel korral ja mitmel pool on avaldatud täitsa põhjendatud arvamisi, et piiri ääres ja saartel (Aegna ja Naissaar) asuvates väeosades teenivale alalisele kaadriks tuleks suuremat palka maksta, mis kaasa aitaks nende kaadrite tubliduse tõstmiseks. Siin käsitatud seadluse eelnõu näeb ette ka selle küsimuse lahendamise.

Kui nüüd kokku võtta kaitsevälaliste palgaolude paranemist juba maksmapandud uue korterivarustuse seadluse ja siin kirjeldatud palgaseadluse põhjal, ning võrrelda endise tasu suurust uute normidega, siis näeme, et kaitsevälaliste rahaline tasu tõuseks keskmiselt umbes 25—30%.

Sarnane kõrgendus on igatahes vähem, kui elukalliduse tõus ainult 1924 a. jooksul.

Eelpool toodud võrdlustabelist Nr. 4 on näha, et ka meie kõrgendatud normid on ikkagi 2—3 korda väiksemad, kui kaitsevälaliste palgad Soomes ja Prantsusmaal.

Esitades siin mainitud uusi palganorme, arvestas kindralstaap järgmist korteriraha normide maksa hakkamisega, mis tol ajal olid kinnitamiseks ette pandud: sõjaministri abi — 9000 mrk., diviisi ülem — 7000 mrk., rügemendi ülem — 6000 mrk., pataljoni ülem — 5000 mrk., kompani ülem — 4000 mrk., rühma ülem — 3500 mrk. kuus jne.

Neid norme aga Vabariigi Valitsus ei kinnitanud, vaid pani maksma uued, mis avaldatud Riigi Teatajas 1925 a. Nr. 81/82. (Sõm. käsk. 267—1925 a.).

Et need vast maksmahakanud korterirahade normid kaitsevälaliste ainelist olukorda väga vähe parandavad, siis võetakse sõjaministeeriumi ettepanekul ja Vabariigi Valitsuse poolt 24. aprillil s. a. vastuvõetud otsuse põhjal riigi 1926 a. eelarvesse üles uued kõrgendatud korterirahade normid ja nimelt:

	Tallinnas ja Nõmmel.	Teistes kohtades.
	Mrk. kuus.	Mrk. kuus.
1. Diviisi ülemad, neile vastavad ja neist kõrgemad	4000.	3500.
2. Rügem. ülemad, neile vastavad ja neist kõrgemad	3500.	3000.
3. Pataljoni ülemad, neile vastavad ja neist kõrgemad	3000.	2700.
4. Kompani ülemad, neile vastavad ja neist kõrgemad	2700.	2400.
5. Kõik teised ohvitserid ja ametnikud, kes 1—4 astme alla ei käi	2400.	2000.
6. Ülajateenijad	1500.	1200.
	1200.	1000.

Meie oma kitsastes majanduslikes oludes ei saa oma kaitsevälastele muidugi mitte nii kõrget palka maksta, kui teistes rikkamates Euroopa riikides seda tehakse, kuid elatismiinimumile vastava tasu peame meie nendele ikkagi kindlustama.

Kui oleme sunnitud kaitseväge alalisi kaadreid pidama, siis peame ka nende töö tähtsust, raskust ja suurt vastutusrikkust enam-vähem vastava tasuga hindama. See on mõeldav. Sellepärast on tungivalt tarvilik kaitsevälaliste palgaolusid kiiremas korras parandada, ühtlasi ülemineks siin kirjeldatud uue palgasüsteemi peale, mis on õiglasem ja paenduvam kui praegune.

V. T.

Poola ohvitseride palgaolud.

Tegevas teenistuses olev Poola ohvitser saab tasu, mis koosneb: 1) aastme ja selles teenitud aja järele kindlaksmääratud palgast, 2) mitmesugustest lisatasudest.

Palk ja lisatasu maksetakse ohvitseridele ja ülejateenijatele iga kuu esimesel päeval kuu peale ette, ajateenijatele sõduritele igal 1, 11. ja 21. kuupäeval — 10 päeva peale ette.

Palgad ja lisatasud on kindlaks määratud punktide süsteemi järele. Alaline punktide tabel on tarvilik rahakursi ja elukalliduse ja alaliste muudatuste tõttu. Palga väljaarvamiseks tarvitatakse kasvatajat (koefitsienti), mille rahaminister kindlaks määrab iga järgneva kuu kohta. Käesoleval aastal oli see koefitsient jaanuaris ja veebruaris 42 grossi, märtsis 38 grossi, aprillis 40 grossi.

Palgad jagunevad aastmetele vastavalt gruppidesse. Iga grupp jaguneb omakorda astmetesse. Ühes grupis (s. a. ühes aastmes) saab ohvitser palga-kõrgendust ühe astme võrra iga kolme aasta järele ja kõrgema sõjaväelise hariduse omandamise puhul. Alama grupi (aastme) viimane aste on madalamatel ja keskmistel aastmetel suurem järgmise kõrgema grupi (aastme) esimesest astmest.

(nagu üürinormid üldise üüriseaduse järele). Praegu on see võrdlemisi väike, näiteks Varssavis mai kuul s. a. kaptenil perekonnaga 1600 Emk. kuus, poissmehel 1100 Emk. kuus. Kuid ka riigi poolt ohvitseridele antavad korterid on vastavalt madalalt hinnatud.

3. Varustuse muretsemise abiraha maksetakse ohvitseriks ülendamise juures ühekordselt 1500 punkti (45.000 Emk.) ja siis kahe aasta järele pärast ülendamist iga aasta 700 punkti (21.000 Emk. aastas). Natuuras ohvitserid varustust ei saa.

Need kolm lisatasu juurde arvatud, saab abielus kapten kahe lapsega, kes alla 3 aasta aastmes, Varssavis 31.520 Emk. kuus; poissmees — 26.970 Emk. kuus.

Peale selle saavad Poola ohvitserid palju muid soodustusi. Need on järgmised: 15 aastat teeninud ohvitser võib saada pikaajalise puhkuse 1—2 aastani, oma koha alalhoidmisega ja 6 esimest kuud täit palka edasi saades. Koosseisude kitsendamisel reservi arvatud elukutselised ohvitserid saavad kolm aastat täie palga edasi; muil põhjustel reservi arvatud üle 5 a. teeninud — 12 kuu palga, 2—5 a. teeninud — 6 kuu palga (välja arvatud omal soovil lahkunud või kohtu otsusel reservi arvatud). Komandeerimise päevarahad on võrdlemisi suured — 22 kuni 65 punkti päevas

Palga tabel punktides:

Palga grupid.	Palga astmed.					
	a	b	c	d	e	f
I. Poola marshal	2600					
II. Kindral, admiral	2200	2300	2400			
III. Diviisi kindr., vice-adm.	1800	1900	2000	2100		
IV. Brigaadi kindr., kontr.-adm.	1400	1500	1600	1700	1800	
V. Kolonel-komandor	1100	1200	1300	1400	1500	1600
VI. Kolonel-leitn., komand.-lt.						
major, komandor-n.-lt.	800	875	950	1025	1100	1175
VII. Kapten, kapten-ltn.	600	660	720	780	840	900
VIII. Leitnant	480	520	560	600	640	680
IV. Noorem leitnant	390	420	450	480	510	540

Märkus: Kolonel-leitnant ja komandor-leitnant saavad igas astmes 75 punkti võrra rohkem palka kui major ja komandor-n.-lt. n.

Varssavis on palk 20% ja Ülem-Sileesias 40% suurem tabeli normidest.

Peale tabelis ettenähtud palga saavad ohvitserid praegu kõikides gruppides ja astmetes ühtlaselt ajutist „reguleeritavat lisatasu“ 70 punkti kuus.

Käesoleva aasta aprilli kuus said Poola ohvitserid kuus palka kõige madalamas astmes (ühes „reguleeritava lisatasuga“) Eesti markadesse ümberarvatult järgmiselt (koefitsient aprilli kuus 40 grossi; I Poola slot on arvatud 75 mrk.):

	Harilik.	Varssavis.	Ülem-Sileesias.
Diviisi kindral	56.100	67.300	78.540
Kolonel	35.100	42.120	49.140
Kapten	20.100	24.120	28.140
Noorem-leitnant	13.800	16.500	19.320

Peale ülevalnimetatud palga ja „reguleeritava lisatasu“ saavad Poola ohvitserid järgmisi lisatasusid:

1. Majandusline lisatasu (vastab perekonna abirahale) iga perekonna liikme pealt 45 punkti (1350 Emk.) kuus, kusjuures abikaasa esimeseks perekonna liikmeks loetakse.

2. Korteri lisatasu, mille suurus on 4% aastmest, ametist, perekonna seisust ja teenistuse asukohast, on kindlaks määratud üldise üüriseaduse alusel, tõuseb iga veerand aasta järele 4% võrra ja jõuab 1. jaanuariks 1927 a. normaalsele tasapinnale

(660 kuni 1950 Emk.). Üleviimise puhul saavad ka ohvitseride perekonna liikmed prii sõidu raudteel II või I klassis ja neile tasutakse kõik kraamiveo kulud. Raudteedel on ohvitseridel ka korralisele puhkusele sõitmiseks prii sõit, kõigil muil isiklikel sõitudel — 50% hinnaalandust. 50% hinnaalandust saavad ohvitserid ka suuremate linnade teatrite piletite ostmisel. Ohvitseride lapsed saavad prii kooli; erakoolides õppimise puhul makstakse kooliraha välja. Sõjaministeeriumi laenufondist võib ohvitser kolme kuu palga suurusel protsendita laenu saada. Väljaspool garnisoni piirkonda, õppustel ja manöövritel viibimise ajal, maksetakse päevaraha ohvitseridele poissmeestele 5 punkti (165 Emk.) päevas ja perekonnaga ohvitseridele — 11 punkti (330 Emk.) päevas. Korra ja rahu jaluleseadmiseks väljaspool garnisoni piirkonda kutsutud ohvitseridele maksetakse 75% komandeerimise päevaraha normist.

Kokkuvõttes peab tõendama, et Poola ohvitserkond on materiaalselt paremini kindlustatud kui meie oma, Poola riigi raske majanduslike seisukorra peale vaatamata. Praegu on Poolas väljatöötamisel uued seadlused palga ja varustuse alal, mis ohvitseride majanduslist seisukorda veelgi parandada aitaks, neid riigi-ametnikkude seadlustest lahutaks ja ohvitserid rohkem eesõigutatud seisukorda asetaks.

A. K.

Maaväe ohvitseride liht- ja suurvorm.

Vabariigi Valitsuse otsusega 28. detsembrist 1923 a. anti kaitseväe ohvitseridele esitusvorm. See vorm ei ole täiesti tollaegse vormikomisjoni väljatöötamise lõputulemus, nagu mõned seda on „Sõduri“ veergudel toonitanud. Ta omas lõplikku kuju mitmetest puhastustuledest läbi käies, s. o. asutustest, kus esitusvormi kuju kohta lõppotsused tehti.

Vastava krediidi puudusel ei olnud esitusvormi kandmine senini sunduslik. Vormi õblemiseks anti ohvitseridele raha vast tänavu kevadel. Leidusid üksikud jõukamad, kes omal kulul esitusvormid endile soetasid. Mõned jälle pidid seda tegema teenistushuvide mõjul, näiteks: sõjaväe esitajad välisriikes, väljamaale oma erihariduse täiendamiseks komandeeritud ohvitserid jne.

Need vähesed kogemused näitasid aga juba, et esitusvormi juures praegusel kujul on mõnesugused vähemad puudused, millele kõrvaldamine tarvilik.

Tekkinud küsimuste läbiarutamine pandi sõjaministri korraldusega erikomisjoni peale — Kindralstaabi ülemal kindralstaabi kindral-major Tõrvand'i eesistumisel.

Moodustatud komisjon pidi oma tööd alustama juba möödunud sügisel, kuid seda takistasid erakordsed sündmused. Küsimuste lahendamine jäi seega tulevikku.

Hädaohtlike sündmuste likvideerimisega jatkas kaitseväge endist, korrakindlat tööd, kunas ka vormikomisjon oma ülesannete täitmisele asus.

Paari kuu jooksul on komisjon oma tööga nii kaugele jõudnud, et kaitseväe vormi küsimuse lõplik lahendus peatselt järgneb. Komisjoni töö on pikale veninud selle tõttu, et komisjon töötab otsekoheste teenistusülesannete täitmise aja arvel.

Esitusvorm on juba lõplikult väljakujunenud. Üldjoontes on ta (liht- ja suurvorm) Vabariigi Valitsuse poolt 29. aprillil s. a. kinnitatud, kuna detailsete üksikasjade kinnitamine sõjanõukogu võimupiiridesse kuulub. Tööjõu puudusel võttis täpse kirjelduse ja joonistuste valmistamine paratamata rohkem aega, kui arvata võis. Nüüd on nad juba valmis ja sõjanõukogu poolt 17. juunil kinnitatud.

Et ohvitserkond teatavasti küsimusest huvitatud, siis arvan, et pole üleliigne väljatöötatud vormi ligema vaatluse alla võtta.

Endise esitusvormi kaaluvamad puudused olid komisjoni arvamisel järgmised:

1. Vormi nimetus „esitusvorm“ ei sobi. See vorm ei ole kandmiseks üksnes esitustel, vaid ka teistel juhtumistel, nagu: pidudel, ballidel, teatris, kirikus jne. Peale selle peab ohvitser vormikandmise juhtnõuude järele kõik teenistuskohuste täitmisega seotud esitused oma ülemusele tegema teenistusvormis.

2. Selles vormis pole sünnis ilmuda seltskonda neil juhtumistel, kui seltskondliste kommete järele smokingis ehk visiitülikonnas käiakse. Oma kuldnõuude pagunitega ja kuldtikandustega krael on ta liig särav. See asjaolu tekitab ohvitseridele erilisi raskusi väljamaal viibimistel. Nii näiteks kaebas meie sõjaväe esitaja Prantsusmaal omas kirjas Kindralstaabi ülemale, et vormi mõttes tuleb temal piinlike silmapilke üle elada. Ta saab, näiteks, kutses ametlikule koosviibimisele, kuhu tuleb ilmuda „välisvormis“ (Prantsuse sõjaväe on neli vormi: töövorm, rännakvorm, välisvorm ja suurvorm). Tekib küsimus, millesse riietuda — teenistusvorm ei sobi, esitusvorm riivab oma säravusega teravalt silma, kuna segavormi kandmine pole väljamaal lubatud.

3. Sametist varukakäänded on ebapraktilised: ei kannata triikimist ja kandmisel kuludes omavad ebakorraliku väljanägemise.

4. Kuldkarrast kuuekandid on mittesobivad, eriti krae ülemist äärt piirav — õõrub kaela.

Neid asjaolusid silmaspidades otsustas vormikomisjon endises esitusvormis läbi viia mõned parandused ja muudatused, ning temast kombineerida kaks eraldi vormi ja nimelt: 1) lihtvorm — kandmiseks neil juhtumistel, kus seltskonna kommete järele smokingis ehk visiitkuues käiakse, ja 2) suurvorm — tarvitamiseks neil juhtumistel, kui seltskond piduülikonda kannab.

Sõjanõukogu poolt 17. juunil s. a. kinnitatud kirjelduse järele on maaväe liht- ning suurvorm (endine esitusvorm) järgmine:

1. Lihtvorm (peale ratsaväe).

1. Suvimüts: Inglise sõjaväe müts, mis valmistatud tumesinisest, kuuega ühtevärvi riidest ja varustatud mustast laknahast nokaga ning tormirihmaga. Tormirihm samasugune, kui endisel esitusmütsil, kuid 0,9 cm. lai. Tormirihma kumbagil otsal — kinnituspõpide läheduses, 0,7 cm. laiusest kardpaelast aasad (ohvitseridel hõbekarva, vanemohvitseridel kullakarva) järgmisel arvul:

Ohvitseri asetäitja — ilma aasata.

Lipnik — ilma aasata.

Noorem-leitnant — üks aas.

Leitnant — kaks aasa.

Kapten — kolm aasa.

Major — üks aas.

Kolonel-leitnant — kaks aasa.

Kolonel — kolm aasa.

Kindralid — ilma aasata.

Aasade vahe 0,3 cm.

Mütsirumm on ühest mustast sameti (kindralil helepunasest kalevist ja kindralstaabi kindralil — vabarnapunasest) tükist. Rummu kokkuõmblus — mütsi ees, noka keskkohal. Rummu kõrgus mütsikandja kasvu järele 5,25—5,5 cm. Mütsi ülemine äär (s. o. rummu ja lae vahe), mille laius ühes kandiga vastab rummu laiusele, seisab koos neljast jaost. Jagude kokkuõmblused asuvad mütsi ees, taga ja külgede keskkohadel. Tahapoole mahalaskuv mütsilagi on sile, ühest tükist. Mütsi ülemise ääre ja lae kokkuõmbluse kohal asetub mütsi sees peenikesest terastraadist võru, mis mütsi lae pinevil hoiab.

Mütsi eespoolne serv tõuseb rummusest kõrgemale, ülemise äärega kõverjooneliselt sissepoole (mitte väljapainutatult), millist seisakut püsivana hoiab mütsirummu külge seespoole kinnitatud kahest liikmest koosnev terastugi, toetudes ülemise otsaga mütsilae ja ülemise ääre kokkuõmbluse kohale.

Mütsirummu alumine äär ja rummu ning ülemise ääre kokkuõmblus, samuti ka lae ning ülemise ääre kokkuõmblus on kanditud tumeorange kalevist kandiga.

Mütsinokk on mütsirummu laiusest 0,75 cm. pikem, s. o. noka pikkus keskkohalt ettepoole mõõtes 6—6,25 cm. Noka kalduvus allapoole mitte üle 25°. Nokk kinnitub rummu alumise ääre ja vooderihma vahele. Noka välimine äär on sama nahaga kanditud.

Kindrali mütsinoka välimine äär on kaetud mustast riidest alusele kuldnööbiga väljäämmeldud kahe reaalse tammelehtedest kombineeritud ilustusega (v. joonestust).

Seda mütsi kantakse suvel ja talvel.

2. Mütsimärk.

Mütsimärk koosneb kahest eraldi märgist:

a) Ülemine — kaheksaharuline hõbekarva metalltäht, mille keskpaika asetatud Eesti värvidest koosnev kettakene.

b) Alumine — allpool ülesloetud väeliikide värvide vastavast riidest valmistatud padjale (mis märkele teatud kumeruse annab) kuldniidiga väljaõmmeldud kuuest tammelehest koosnev pärg, millele paigutatud kullakarva metallist väljapressitud embleem: risti asetatud klassilistel mookadel tuginev riigi vapp.

Mõlemate märkide kuju ja loomulik suurus on näidatud joonestusel.

Mütsimärgi ülemine osa (täht) kinnitatakse mütsirummu ülemise kandi keskohta, kuna alumine selle alla asetatakse.

Väeliigi värvid on järgmised:

a) Sõjaministerium, diviiside ja neile vastavate koonduste juhatused — tumeorange.

b) Kindralstaap (s. o. kindralstaabi kutseliiki kuuluvad ohvitserid) — vabarnapunane.

c) Jalgvägi — rukiillesinine.

d) Suurtükivägi — helepunane.

e) Insenerivägi — oliivroheline.

h) Lennuvägi — vesihall.

g) Tehnilised väed (soomusrongid ja autotankide üksused) — mustikalilla.

i) Seljatagused asutused — punakaspruun.

Märkus: a) Linna komandantuuris teenivad ohvitserid kannavad jalgväe värvi.

b) Sv. Ühendatud õpeasutuste juhatuses teenivad ohvitserid kannavad tumeorange värvi, kuna õpeasutustesse kuuluvates üksustes teenijad oma väeliigile vastavat värvi kannavad.

3. Kuub.

Kuue löige ja riie on samasugused kui endise esitusvormi kuuel. Muudatused on kuue juures tehtud järgmised:

a) Kuldkarrast kantide asemel tumeorange kalevist kandid.

b) On sissevõetud kaenlaalused õmblused, mis ulatuvad varuka alt kuni taljeõmbluseni. Need õmblused lubavad kuube paremini taljesse tõmmata.

c) Varukakäanded sirgjoonelise löikega. Käände kõrgus 10 cm. Varuka otste väliskülgedele kinnitatud mustast sametist valmistatud kahes poolkaares looklevad püstlapid, milliste kõrgus 14 ja laius 6 cm. Lapp on piiratud otstel ja looklevat serva mööda tumeorange kandiga. Kumbagile lapile asetatakse 3 vähemat nõopi. Varukakäände ülemist äärt piirav tumeorange kant käib mustast sametist lapi otsa alt läbi. Varukakäände kuju on näidatud joonestusel.

d) Kuuekrae on tumesinisest — kuuega ühtevärvi riidest ja lõpeb mõlemilt poolt mustast sametist kraelapiga. Kraelapp ulatub kuni õlaku (paguni) otsani ja lõpeb kahe poolkaares lookleva löikega, mille keskpaika asetatud üks vähem nõop. Nõop asetud õlaku eespoolse serva kohal.

Kumbagil kraelapil kantakse kuldniidiga väljaõmmeldud väeosa trafaretti, mis asetatakse kraelapi otsale ja kaunistatakse loorberioksa kujulise kuldniidiga väljaõmmeldud ilustusega. Loorberioksa tüvi 2 cm. kaugusel kuuekrae otsast.

Kraelapi kuju on näidatud joonestusel.

Kindrali kraelapid on ilustatud ees- ja alumist serva mööda jooksva ühekordse, kuldniidiga väljaõmmeldud, tammelehtedest koosneva ornamendiga (v. joonestust).

Trafaretid, mis oma kujutuse poolest väljaõmmeldemist ei võimalda (Sakala, Kalevi-maleva ning Kuperjanovi partisaanide pataljoni, Scouts-kompani ja soomusrongide omad), peavad olema metallist väljapressitud.

Kuuekrae all, kinnihaakimise kohal — must lapp, mis krae otste ühendust seestpoolt varjab. Kuube kantakse valge triikkrae ja manshettidega, misjuures krae kuuekrae servast kõrgemale, kui kandi võrra, väljaulatuda ei tohi.

e) Kuue vasakul käiksel, kütinarnuki ja õla vahel, kantakse terava otsaga ülespoole pööratud nurke haavamismärkidena.

Nurga haru pikkus 2, 5 cm. ja nurga teravus 90°. Nurga haru laius 0,4 cm. Vabadussõjas saadud haavamiste eest kantakse kuldniidiga väljaõmmeldud märke, kuna teistes sõdades saadud haavamismärgid on hõbeniidiga väljaõmmeldud. Vabadussõja haavamismärgid kantakse teistest ülalpool. Märkide vahe — 0,4 cm. Märkide kuju on näidatud joonestusel.

h) Vormikandmise õigusega aktiivteenistusest vabastatud ohvitseri eraldatakse teistest järgmiselt: ülalpool kumbagi kuue käikse käänat piiravat tumeorange kanti asetub 0,7 cm. laiune kuldkarrast pael. Kandi ja paela vahe 0,2 cm. Kuldkarrast pael käib varukalapi otsa alt läbi.

g) Nõöbid kullakarva matt metallist. Nõöbi äärt piirab poleeritud, vähe ülespoole väljaastuv serv. Nõöbi keskpäigas riigi vapp, nagu endistel nõöpidelgi. Suurema nõöbi läbimõõt 2, 2 cm., misjuures ta peab massiivne olema. Nõövi kumeruse raadius 1,4 cm. Vähemate nõöpidel kuju samasugune kui suurematel. Nõöp peab niivõrd õõnes olema, et õõnsusse paigutatud püsiv aas lubab nõöbi etteõmblemisel teda täiesti riide ligi tõmmata. Nõöbi läbimõõt ja kumeruse raadius 0,8 cm.

Nõöpidel kuju on näidatud joonestusel.

4. Õlakud (pagunid)

on endise esitusvormi õlakute sarnased, kuid punutud mustast siidi (mitte läikiv) nõörist. Õlaku alus on väeliigi värvi kalevist. Õlaku välimist äärt piirab tumeorange kalevist kant.

Õlakutele asetatakse hõbekarva metallist auastme liigi ja auastme tunnusmärgid:

Ohvitseri asetäitja — üks 0,7 cm. laiune hõbekarrast pael.

Lipnik samasugune hõbekarrast pael, kui ohvitseri asetäitjal, ja üks väike märk.

Nooremleitnant — üks väike märk.

Leitnant — kaks väikest märki.

Kapten — kolm väikest märki.

Vanemohvitseri auastme liigi tunnusmärgiks on suurem täht, millesse paigutatud embleem: soomustatud käsi mõõgaga ja täht „E“. Tähe süda on musta emailiga täidetud.

Vanemohvitseride auastmed tähendatakse õlakul alljärgnevalt:

Major — vanemohvitseri tunnusmärk õlaku alumisel otsal ja üks vähem märk (sama mis ohvitseril).

Kolonel-leitnant — tunnusmärk ja kaks vähemat märki.

Kolonel — tunnusmärk ja kolm vähemat märki.

Kindralite auastme liigi tunnusmärgiks on sama märk, mis vanemohvitseridel, kuid ümbritsetud kuuest tammelehest koosneva pärjaga.

Kindralite auastmed märgitakse õlakutel järgmiselt:

Kindral-major — kindrali tunnusmärk õlaku alumisel otsal ja üks vähem märk (sama mis ohvitseridel).

Kindral-leitnant — tunnusmärk ja kaks vähemat märki.

Kindral — tunnusmärk ja kolm vähemat märki. Märkide kuju ja asetud õlakutel on näidatud joonestusel.

5. Püksid.

Samasugused kui endise esitusvormi juures, kuid ilma trippideta.

6. Palit.

Sama, mis välisvormis.

7. Vihmapalit.

Sama, mis välisvormis.

8. Saapad.

Nööriidega poolsaapad. Alumine pealse osa ühest mustast lakknaha tükist ilma ninapealse pitsita. Pealse pealmine jagu mustast seemisnahast. Tallad õmmeldud, randiga. Kontsad kuni 4,5 cm. kõrged. Poolsaapa sääar peab niivõrd kõrge olema, et ta umbes 4 cm. kõrguselt üle kedraluu ulatub. Poolsaabastega kantakse ainult muste sokke.

9. Kannused.

Kannused on ilma shenkelita, valmistatud taot terasest ja ülenikeldatud. Kannuse läbilõige on õigenurkne. Kannuse laius 0,7 cm. ja paksus 0,3 cm.

Kannused kinnitatakse kontsa külge nii, et kannuse serv kontsa ja saapapealse ühendusse joonega kokku langeb.

10. Kindad.

Valged seemisnahast sõrmkindad.

11. Mõök.

Mõõga kirjeldus on avaldatud sõjaministri käsukirjaga nr. 65—1924 a. (lisa nr. 5, peatükk esimene).

Sangrihma kirjelduses on tehtud aga järgmised muutused: ohvitserid kannavad hõbekarva sangrihma, vanemohvitserid ja kindralid — kullakarva. Sangrihm koosneb kahekordsest mitte lahtiste otsstega kardpaelast, mis kahe tumesinine joonega läbistatud, ja lahtiste metallnarmastega tutist. Paela laius 1,8 cm. ja pikkus 30 cm. (kahekordselt mõõtes). Tutt on paelaga ühte värvi. Tutü ülemine — kinnine osa on varustatud mustade triipudega. Tutü moodud: üldpikkus 7,5 cm., kinnisosa pikkus 3,5 cm. ja narmaste pikkus 4 cm.

12. Mõõgarihm.

Mõõgarihm kantakse kuue all; ta on valmistatud tumepruunist plattnahast. Mõõgarihm koosneb vöörihmast ja kahest kuue alt väljaulatuvast mõõga kanderihmast. Viimased on valmistatud mustast kroom- ehk shevroom nahast ja kaetud kullakarva murdjoonelise mustri- ja kardpaelaga. Mõõgarihma küljes kullatud vasest pandlad ja lõksud (karabiinid).

13. Trafarettide, kutseliigi ning eriala tunnuste asetus ja kuju.

Lihtvormi kumbagil kraelapil kantakse väeosa ehk asutuse trafaretti, mida tagantpoolt ümbritseb kuldniidiga väljaõmmeldud viieleheline loorberiooks (väljaarvatud kindralstaabi kutseliigi märk).

Sanitaar-, veterinaar- ja farmaceutide kutseliigi ohvitserid kannavad tagapool trafaretti ümbritsevat loorberioksa oma eriala tunnust.

Kõik kraelappidele asetatud tunnused ja ilustused õmmeldakse välja sümmeetriliselt, peale numbrite, tähtede ja monogrammide.

Väeosa trafaretid on järgmised:

1. Sõjaministerium ühes temasse koondatud valitsustega, eriala inspektoridega ja sõjaministeriumi komandoga — monogramm „S. M.“

Märkus: Eriala inspektorid kannavad monogrammi juures oma väeliigi värvi mütsi-märgi ja õlakute alust.

2. Kindralstaabi kutseliik — eritunnusmärk ilma väeosa trafarettita.

3. Diviisi juhatus — täht „D“, mille ülemisse sõõru on põimitud diviisi number (ladina).

4. Ranna- ja õhukaitse — tähtedest „R. Õ“ kombineeritud monogramm.

5. Jalgvägi — rügemendi number (araabia), peale Sakala partisaanide, Kuperjanovi- ning Kalevi-maleva pataljoni ja Scouts-kompani, kellede trafaretid endised. Sakala jalgväe rügement kannab tähte „S“. Distiplinaar kompani — tähed „D. K“.

6. Suurtükivägi — vastava grupi number (araabia). Diviisi suurtükiväe staap ja park kannavad diviisi juhatusse trafaretti. Kolmas suurtükiväe rügement kannab numbert 3 (ladina). Merikindlused — ankrü kujutust.

7. Insenerivägi: a) pioneer-pataljon — täht „P“, b) side-pataljon — täht „S“.

8. Lennuvägi: a) eskadrillid — täht „E“, mille alumisse ossa on paigutatud eskadrilli number (araabia); b) üksused väljaspool eskadrille — täht „L“.

9. Soomusrongid — embleemi: vaguni teljele asetatud tiibadega pealuu, millest ülalpool, tiibade vahel, rügemendi number (araabia) on.

10. Auto-tankide divisjon — embleemi: kahele ristile asetatud suurtükile paigutatud soomusmask.

11. Sõjaväe ühendatud õpeasutused — tähtedest „Õ. A.“ kombineeritud monogramm.

12. Seljatagused asutused:

a) Linna komandantuur — täht „K“.

b) Rahvaväe ülemad — täht „R“.

c) Arsenaal — täht „A“.

d) Toitlus ladud — tähed „T. L“, milliste ees ladu number (araabia).

e) Kraami ladud — tähed „K. L“.

f) Relvastuse ladud — tähed „R. L“.

g) Riievalmistamise töökojad — tähed „R. T“.

h) Saduslepa töökojad — tähed „S. T“.

i) Hobuste laatsaret — tähed „H. L“.

j) Tallinna sv. haigemaja — tähed „H. T“.

k) Diviisi laatsaret — vastava diviisi number (ladina) ja täht „L“.

l) Keskapteegi ladu — tähed „K. A“.

Märkus: 1. Lihtvormi juures kannavad kindralstaabi ohvitserid, adjutantid ja head laskurid akselbante endiste kirjelduste järele.

2. Väeosa trafaretti ja selle ilustuse asetus kraelapil on näidatud joonestusel.

II. Suurvorm.

Suurvorm moodustatakse lihtvormist järgmiste juurelisandustega ja erinemistega.

1. Õlakud — punutud kuldkind-nööriist (nagu endisel esitusvormil) vastavalt lihtvormi õlakutele, kuna auastme tunnused on hõbekarva metallist.

2. Suurvormi juures kantakse kuue peal vöö.

Vöö on sarnane meriväe ohvitseride vööle, kuid kahe pandlaga, nagu joonestusel nr. 4 on näidatud.

Liht ja suurvormi lubatakse kandma hakata vormi kinnitamise päevast. Ohvitserid, kes varemalt esitusvormi muretsevad, peavad selle 1. septembriks s. a. uuele kirjeldusele vastavalt ümber tegema.

28. XII. 23 a. kinnitatud esitusvormi kandmine keelatakse ära alates 1. septembrist 1925 a. Sellest ajast tehakse liht- ja suurvormi kandmine sundsi-kuks Kr-m.

* * *

Sissetulnud järeleparimisi silmas pidades, käsik vormikomisjoni esimees (Kindralstaabi ülem) uue vormi kohta järgmist teatada:

Ohvitseride liht- ja suurvorm on lõplikult kinnitatud. Vormi lühikene kirjeldus ühes tarvilikkude joonistustega, mille järele ohvitserid võivad vormiriideid õmmelda, ilmub käesolevas „Sõduri“ numbris.

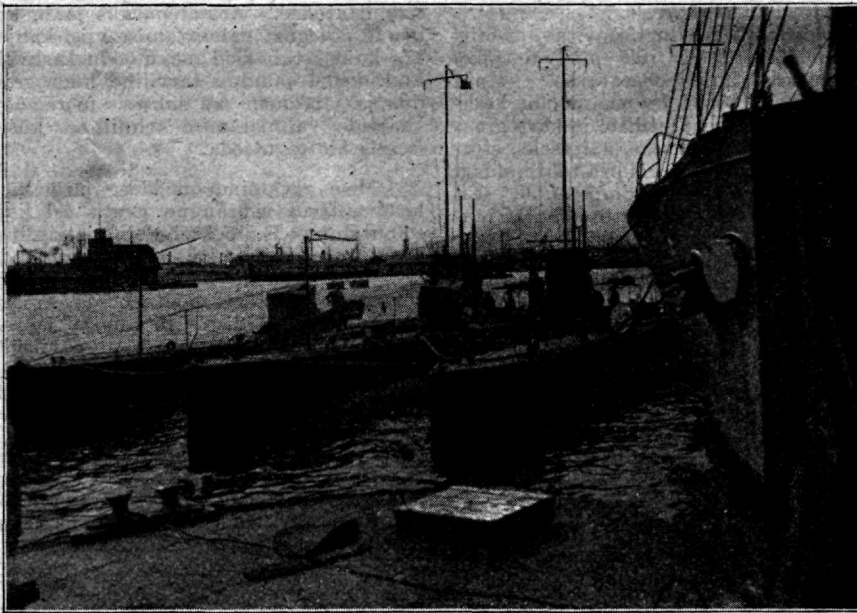
Välivormi kirjeldus on valmis ja sõjanõukogus arutusel.

E. Limberg,

6. 7. 25 a.

kolonel.

Daani sõjalaevade külaskäik Eestisse 1.VII.—4.VII. 1925

Daani allveelaevad ühes nende emalaeva „Lossen'iga“ Tallinna sadamas.

Daani sõjalaevade külaskäik Tallinna 1. VII.—4. VII. 1925.

Daani sõjalaevastik külastas Eestit esimest korda. Kuigi Daani sotsialistlik valitsus esines läinud aastal laialtulatava väevähendamise ja reorganiseerimise kavaga, oli ta laevastiku vähendamise suhtes tagasihoidlikum, sest Daani kui saarestikuriigi väliskaitse põhjeneb suurel määral sõjalaevastikul. Daani omab praegusel ajal väikeseriigina tugeva laevaväe.

Meid külastavas laevastikus oli kokku 10 laeva. Peale vastastikuste auavalduste Daani ja meie laevastiku poolt heitsid Daani laevad kella 10 paiku sadamasse ankrusse.

Erilist huvi pakkusid allveelaevad (veealused paadid) „Flora“, „Bellona“, ja „Rota“ oma emalaeva „Losseniga“. Väikese rahva sõjaväelaseks tunned rahuldust, et Daani juba on jõudnud veendumusele rannakaitseks ellukutsuda allvee laevastiku.

Peale sildumist lahkus laevalt admiraal Andrup, et ametviisiite teha meie Riigivanemale, sõjaministrile, välisministrile ja merijõudude juhatajale. Samal päeval kell 4 vastas herra Pusta, kes ka sõjaministri kohuseid täidab, admiraalile visiidiga juhtlaeval „Niels Juel'il“.

Daani külalistele korraldati vastuvõtteid ja balla ohvitseride kasiinos, Seltskondlikus majas jne.

Reedel demonstreeriti võrastele meie tehniliste väeosade tegevust. Parimad muljed jättis daanlastele meie tankide divisjoni tegevus, seda rohkem, et Daani sõjaväes tankid puuduvad.

Reedel 4.VII. kell 22.50 lahkus laevastik. Daanlasi on saatma kogunud suur rahvahulk. Daani sõjalaevastiku ohvitserid ja sõdurid kodunesid meil, seda rohkem, et ka nende vormiriided väga vähe meie meriväe vormist erinevad (varukatel on auastmed asetatud vähe teisiti).

Daani sõjalaevastiku külaskäigust jäid kõigile parimad muljed ja veendumus, et mõlemad rahvad võiks läheneda.

Tuleb eriti allakriipsutada Daani sõjalaevastiku juhtide lahkete vastutulekut meie meriväelaste tutvustamises oma laevastikuga.

K.

Maamõdu tööde keskvalitsuse loomisest Eestis.

Hiljuti pidas insen. E. Jõgi Eesti inseneride ühingu referaadi „Maamõdu tööde ümberkorraldamise küsimuse“ üle. Insener Jõgi soovib oma referaadis põllutöeministeeriumi maamõdu ameti, rahaministeeriumi kinnisvarade hindamise ameti ja liikumata varanduste maksuameti ning sõjaministeeriumi topograafia osakonna liitumist ühte maamõdu tööde keskvalitsusse. Eelnimetatud ja

praegu lahus töötavad ametid saada keskvalitsuses samu küsimusi lahendama, mille kallal nad vastavate ministeeriumite juures praegu tegutsevad. Ainult tehnilistes küsimustes saada keskvalitsus täiesti iseseisvalt tegutsema. Kaartide valmistamise viis, mis oma ülesannetes ainult erisihetisid näeb, tulla kahjulikuks lugeda j. n. e.

Siin juures tuleb järelekaalumise alla võtta, kas on meil säärase kavaga ja tegevusvõimega keskvalitsuse asutamine kohane ja soovitav, ning kas vastavad referaadis toodud motiivid olukorrale.

Põhimõtteliselt oleks ju muidugi soovitatav, et eriti mitmesugused maamöödu tööd, mis meil tehakse, mingisuguse keskvalitsuse alluvusse seatakse. Kuid selle juures tuleb arvesse võtta, et maamöödu keskvalitsusse ei saa mitte kõike geodeetiliste ja kartograafiliste tööde eriharustid liita. Muu seas, näituseks, strateegiliste kaartide valmistamine ei või ega tohi kuidagi kuuluda maamöödu keskvalitsuse kompetentsi, sest et see valitsus moodustaks tsiviil-asutuse, mille juhtivad jõud arvatavasti n.n. maamöödu inseneerid saavad olema, kes ei ole omanud tarvilist sõjakunsti teadmist ega sõjaväelist eriharidust ja eripraktikat. Kerkib üles küsimus, kuidas saaksid tsiviil-isikud neile hoopis tundmatul tegevuse alal, nagu seda on sõjaväe kaartide valmistamine, iseseisvalt tegutseda ja sel alal tehnilistes küsimustes otsusid teha, kui neil puuduvad sellekohased teadmised ja kogemused? Samuti on täitsa mõtetu kindralstaabi tegevust sel alal maamöödu keskvalitsuse kontrolli alla seada, nagu seda referaadis mõttest võib välja lugeda. Kindralstaab oma eriteadlastega peab siin ikkagi omas tegevuses ärarippumatu olema ja täiesti iseseisvalt oma ülesannete alal tegutsema ja talitama. Vastasel korral tekiksid vahekorrad ja arusaamatused, mis praegust sõjaväe kaartide valmistamise korda keeruliseks teeksid ja selle tegevust tükeldaksid.

Eriühilised kaardid oleksid veel merikaardid, milledest üks osa samuti strateegiliselt tähtsaks on ja mis samuti kindralstaabi topo-hüdrograafia osakonnas valmistatakse. Arusaamatuks jääb, kuidas saadakse nende praegust valmistamise viisi kahjulikuks lugeda, või kuidas tahaksid maamöödu keskvalitsuse ametnikud, kellel puudub tarviline hüdrograafiline eriharidus ja vilumus, ses suhtes. meremõõtmise ja merikaartide valmistamise tehnilistes küsimustes täiesti iseseisvalt tegutseda.

Meie arvamine on üldse järgmine: Maamöödu keskvalitsuse asutamine Eestis sel kujul, nagu seda soovitab ins. E. Jõgi, ei ole majanduslikult meile mitte kasulik: see suurendaks riigiametnikkude arvu ja tekitaks uusi kulusid. Küll aga oleks soovitatav, et mitmesuguste geodeetiliste mõõtmiste ja kartograafiliste tööde sooritamiseks üldised töötamise jaotused vastavate ministriumite vahel, töötamise viisid ja juhtnöörid välja töötatakse ja seaduseandlisel teel maksma panna, mis igatahes tarvilist ühtlustamist sel alal looks.

Tartu ülikooli algatusel on praegu „Eesti geodeetilise komisjoni“ asutamine päevakorral, kus teatud ministriumite esitajad - eriteadlased Eesti triangulatsiooni tööde jaotuse ja korra väljatöötavad. Selle komisjoni ülesandeks tuleks teha ka kavandatava „maamöödu keskvalitsuse“ aset täita.

Joh. Mey.

„Voennõi Vestniku“ №№ 12, 13 ja 14 ülevaade.

(Järg).

N. Artemenko iseloomustab „laboratoorset tööd“ umbes järgmiselt: 1) see annab võimaluse õpilasele õpetaja toetusel harjuda iseseisvalt töötama, 2) arendada õpilases vastutustunnet, 3) õpilane omab arusaamise oma aja ja jõu otstarbekohases ärakasutamises ja jaotamises jne.

Kirjutuses „Sõjakoolide tegelaste kongressi puhul“ tähendab A. Suvorov õigusega, „et sõjaasjanduses ei ole tarvis mõtlejaid ja uurijaid, vaid praktilisi tegelasi, kellel on tarvilik oskus ja kogemused. Selles mõttes läheneb sõjakool rohkem kutsekoolile ja eraldub üldhariduslistest koolidest; sõjakool töötab välja tegeliku väejuhi, üldhariduslik kool selgitab ja süvendab ainult kalduvusi ja huvisid.“ Rääkides edasi kursandi tulevase töö tingimustest tule all, tähendab ta, et „lahingus nõrgeneb mõtlemine ja jäävad kindlaks ainult need harjumused ja oskused, mis automaatselt ilme on omandanud. Sellest järgneb, et ühest küljest mõisted ja tundmused ja teisest küljest tehnilised oskused peavad sõjaliselt ettevalmistatud mehel eriti kindlad olema, kuid mida on võimalik saavutada ainult piisavate harjutustega.“

Kirjutuses „Rahvuslike sõjakoolide küsimused“ kriipsutatakse alla, et nendes peab „juht ettevalmistuse saama rahvuslike väeosade jaoks, kuid peab samal ajal juhtida oskama ka Vene keeles.“ 1924 aastal oli rahvuslike sõjakoolidesse astujate hulgas: kõrgema ja keskmise haridusega — 6,5%, algharidusega — 84,5% ja koduse haridusega — 9%. Talupoegade protsent nende hulgas on — 60 kuni 70-ni.

Ratsaväe juhtide kongressi puhul ilmunud artiklites leitakse peale muude soovitava olevat ratsaväe korpuste koosseisu täiendada ühe ehk kahe kerge soomusauto (бронемашинна) salgaga. Edasi tähendatakse, et ratsaväe ajutise lahingmäärustiku järele on rühmas 3 kuni 6 rida (ряд), mis muidugi väga vähe on.

Niisuguste tingimuste juures on võrastav rääkida sellest, kuidas ratsaväe edaspidi tehniliste abinõudega kõvendada. Peale selle soovitatakse ratsaväes maskeerimise peale erilist rõhku panna ja koosseisusid maskeerimise instruktoritega täiendada.

Kirjutuses „Väeosade ratsavägi“ peetakse tarvilikuks, et iga jalgväe diviisi juure saaks määratud diviisi ratsaväena kahe-eskadroniline divisjon ja et samasugune divisjon saaks määratud ka korpuse ülema käsutusse. Ühtlasi kaheldakse, et võimalik oleks jalgväe ratsaväega nõnda ohtralt varustada.

Kirjutuses „Üks punase ratsaväe remonteerimise ülesannetest“ tähendab A. Kovraiski, et „endised remonteerimise allikad on kuivaks jäänud. Ennesõja-aegne tähtsam asutus, mis kuni 50% ratsaväe hobustest andis — „Doni era-hobusekasvatuse kroonu rendimaadel“ — on täiesti kokku varisenud. Suguloomad on kas otsa saanud ehk teiste hobustega segi läinud. Suure vaevaga läks riigil korda kokku koguda ja hävinemise eest hoida ühte vähemat kogu Doni tõuhobuseid, mis oma häduse suhtes mitte alati tõu-tehnilist kriteeriumi välja ei kannata. Lõuna ja lääne kõrgel seisnud hobusekasvatused on jäljetult kadunud, ehk ei kuulu enam Vene territooriumile“. Kovraiski soovib hobusekasvatust Kirgiisi steppides organiseerida, kus Kirgiisi hobusetõugu Buhaara ja Turkmenistaani täkkudega parandada võiks.

Numbrites 11, 12 ja 13 on aset leidnud A. Gotovtsevi „Ülesanne küti-diviisi tegevuseks ja selle lahendamise meetod“, mis kolme ossa on jagatud: Nr. 11-s on toodud ülesanne ja lahendamise meetod, Nr. 12-s lahendus ja Nr. 13-s lahendus plaan.

Ajakirja Nr. 12-s on toodud, A. Verhovski „Sõjamängu näide“. Verhovski on meile tuntud kui Vene tsaariaegne kindralstaabi ohvitser ja mitmete taktikaliste tööde autor.

Jalgväe küsimused on nõrgalt valgustatud. On ainult kaks Golovkini artiklit: „Näitlikud õppused“, kus nende eesmärgi ja iseloomu peale tähelepanu juhitakse ja „Jao pealetungile ettevalmistamise meetod“. Kirjutuses „Ühe manöövri tulemused“ jagab A. Porodstov lugejatega oma muljeid ühelt Moskva jalgväe kooli talviselt manöövrilt. Ta märgib ära jalgväe side nõrkuse kahurväega, toonitab pealetungivate vägede maskeerimise tarvidust ja praegusaja jalgväe liikumise raskust väljaspool teid, sest et ta tehniliste abinõudega rikkalikult varustatud on.

Laskeasjanduse alal võib tähelepanu juhtida Karajevi poolt projekteeritud „Levisi kerge-kuulipilduja sihtimise jala“ peale.

Ei ole ka huvitumata P. Sergejevi kirjatükk „Jalgväe ja õhuväe koostöö“ lahingus. Tuues mõned eriti piltlikud näited lennukite tegevusest ilmasõjas lääne väerinnal, tähendab ta, et prantslastel tekkis 1918 a. kolm liiki õhuväge: 1) pealetungi õhuvägi — õhulahingu pidamiseks, maapealsete esemete ründamiseks ja 3) kaitse õhuvägi — oma vaatlusorganide kaitsmiseks. Vene õhuväge tuleviku sõjas nii tehniliselt kui ka arvuliselt vaenlase omast nõrgemaks pidades ja arvates, et Vene hävitusõhuvägi täielikku ülekaalu

õhus ei suuda saada, soovivat ta teda teatud piirkondadesse koondada, kus ta kohaliku tähtsusega edu võiks saavutada. Sergejev lõpetab oma artikli täitsa õigete sõnadega, et „tuleviku sõjas peavad jalgvägi ja õhuvägi tihedalt koos töötama.“ See aga nõuab, et rahu ajal üksteist hästi tundma õpitakse ja otstarbekohane side väljatöötatakse.

Lõpuks tähendame, et 14-s numbris leitud märkus, et kaks uut ajakirja on ilmuma hakanud:

1) „Бойна и Революция“, mis ajakirja „Военная Мысль и Революция“ asemel ilmub. Sõjanõukogu esimees Frunse annab ajakirjale sooviavalduse kaasa, et ta „koondaks enese ümber kõik teaduslikud jõud Nõukogude liidu kaitsmise ja sõjaväe ettevalmistamise probleemi lahendamiseks...“ Sõjaakadeemia sõjateadusliku seltsi eestseisus kirjutab, et ta ajakirja „Бойна и Революция“ oma ajakirjaks peab; sõjateaduslik selts tunnustab, et osa vastutusest ajakirja sisu eest hoolitsemise suhtes tema peal lasub.

2) „Доброхим“ — rahvuslik poliitiline ja tehniline ajakiri.

„Dobrohism“ ilmub vabatahtl. gaasiasjanduse harastajate kesknõukogu häälekandjana ja tahab luua lähemat sidet Vene rahvassidega ja anda informatsiooni omast tegevusest. E. V.

Ringi ümber kommete.

Komme olla eelarvamine. Üks mõistlik inimene olgu ikka vaba eelarvamistest: eelarvamiste omakstunnistamine on ju sarnane enese väljaspool haritud seltskonda olevaks tunnistamisega. Enesestki mõista on eelarvamistest täiesti vaba üks „edumeelne“, „vabameelne“ ja „demokraatlik“ inimene. Eelarvamine ja vabameelne demokraat — Jumal, tule appi, need on ju tuli ja vesi! Kuidas võivad need ühe mütsi all elada õnnelikku abielu?

Ammuks oli see, kui kolmest eelpool mainitud epi-teedist käis üle veel neljas — „revolutsiooniline“! Nii siis kõlas täielik isiku määramine niidade: „mina, kui vabameelne, edumeelne ja revolutsiooniline demokraat“...

Revolutsioon oli käärimas juba ammu. Seda tuletan meele vaid selleks, et olla õiglane. — Eelarvamisteta, vabameelne mõistlik inimene kasvas revolutsioonilise agitatsiooni õhkkonnas, nagu redis taimelaval: leitsak — jumala tuult ei õhkugi! Iga agitatsiooni esimeseks ülesandeks on aga peletada maksivad arvamised, võimul olevad eelarvamised. Nagu põllumees välja juurib umbrohu, enne kui viskab mulda kuldse nisutera, nii peab tallitama ka agitaator: väljajuurima maksivad eelarvamised ja looma uutele ideedele vastav pind, et need võiksid lopsakalt võrsuda. On ju iga taime- ja loomatõu päämine ülesanne võimalikult kiirelt ennast laiutada üle kõige maa, saada ainuvalitsejaks tõuks. Nii ka ideed. Ka ideed tahavad äravõita enesele terve ilma. Kuid inimesed jällegi on mitmesugused ja sarnaseid on rohkem, kes ikka rõõmsad ja rahul on selle ideega, mis nendesse on kord kõvasti sisse juurdunud.

Sellepärast ei taha paljud kaasa mängida revolutsiooni süvendajatega, vaid lepivad sarnase peajade olukorraga, kus ei ole ühtegi ideed — vanad on välja juuritud, uusi ei usalda sisse lasta. Piltlikult öeldes oleks see umbes nii, nagu sikk, kes seisma jäänud aiamalgu pääle. On palju inimesi, kes õpetavad, et sarnane „eelarvamisteta“, „vabameelne“ inimene ongi too ideaal, milleni peab püüdma jõuda iga inimene. Ning juhatama ka teisi sinna.

Nagu öeldud, on revolutsiooniline agitatsioon meil juba vana, kuid revolutsiooni süvendamine jäi äkk stoppama, — siis on meil „eelarvamisteta“, „vabameel seid“ inimesi palju ning tolle tüübi kunstivormidesse valamiseks materjaali küll-küll. Võiksin ma jumalate ja inglite keeltega rääkida, oleks mul hää, nagu 164 liikmelisel sümfoonia orkestri, — ma laulaks ja jutustaks teile silme ette tolle tüübi ta elusuures. Kuid olen viets sulevedaja, sellepärast suudan anda vast paar katkendid pildist.

I katkend.

Vabariik leinalooris.

Tihti, tihedamini kui see minule armas, näen sõjaväelase mütsi ees märki kaetuna musta leinalooriga. Endisel mütsimärgil, ovaalsel, mida furashkamed praegugi kannavad, on Eesti lipu värvid südamel. Nii siis on Eesti lipp ühe sõjaväelase kübara ees leinalooris. Ma küsitlen eneselt, et mis on juhtunud? Miks ma ei tea riiklisest leinast midagi — kas olen mõne päeva läbi maganud? Hõõrun meeleskohti ja püüan meeletuletada. Siis taipan, et on ju vabameelseid, eelarvamisteta inimesi. Pagan mind võtku kah! Tema talitab-ju oma parima äranägemise järele ilma eelarvamisteta.

II katkend.

Luitunud hiilgus.

Näen nooremaid ja vanemaid ohvitseri jalutamas nõndanimetatud segavormis: — khaki teenistuskuub ja sinised, rukisimiste lintidega püksid. Ma näen, et pükste värvid on nii luitunud, nagu oleks neid liiga palju kantud... ühe aasta vältel.

Mulle näib, et... Ah, tont võtku, siplen jälle eelarvamiste kammitas, nagu kana takkudes.

III katkend.

Karud rahvahulgas.

Üks ilus paik, kus palju jalutajaid. Üks ilus väikekodaline rand väikekodalise Eesti väikese mere ääres.

Kõnnib militaarlik trio, vaatab inimesi ja näitab ennast. Ja kuidas näitab! Samm on savist kistud, nagu oleks jalas tuukrimehet tinataldadega saapad. Pea ja õlad kõiguvad taktis sammuga kord paremale, kord vasakule välja, püstloodist vähemalt 30 kraadi....

Ma siplen jällegi eelarvamiste takkudes ilu mõiste ja kasvatuse, eriti sõjaväelise korrapärasuse suhtes.

IV katkend.

Paradiisi mõnu.

Miks ei või üks vabariigi kapten lamada täies esitusvormis sametisel rohuvaibal, keset pidutsevat rahvast? Kaks rusikat kukla all — on nii mõnus vahetida taevasina põhjatusse sügavusse, unistada õnnest ja armastusest ja sinisilmadest! Miks? Ma ei leia ühtki mõistlikku põhjust, miks vabariigi kapten ei tohi enesele lubada seda ülendavat mõnu, mida võib iga lihtsurelik Sikupillist, kuid mu eelarvamine torgib mu silmi.

V katkend.

Üks tore poiss.

Kui iga plika tohib ennast riietuda oma maitse järele, miks ei tohi siis vabariigi noorem-leitnant enesele tellida sarnaseid esituspüksa, mille harude otsad lõpevad kõrgemal jalaseljast risti kämbla võrra ja mille taskud on asetatud kaks tolli kõrgemale püksivärvi ülemist äärt? Kui siis kurakäsi maaliliselt puhkab rahulikult sääli taskus, kui kuue hõlm tõu-sea lontkõrvana paistab — nimelt oma voordiga, kui käsivars lükkab öla kõrvani ja tasakaaluks on pea longus küünarnuki otsa peal, nagu futuristlikel maalidel, — siis saabub vast värvirikas pilt, mida neid nägema peavad.

Kui „Sõdur“ minule rea päält oleks maksnud nii kallist hinda, et oleksin suutnud ära osta too väikese kerge fotografeerimise aparaadi, mis nii hõlpsasti napsab kinni haruldased nähtamid, — teil oleks lõbu näha toda maalilist noorem-leitnanti „Sõduris“! Nüüd vaid kurvastan kaduma läinud suurteosest, sest olen väga
S e n t i m e n t a a l n e.

Sõjakeemia arendamine N.-Venes.

(№ 25 järg).

„Dobrohim“ ülesanded ja organisatsioon.

18. juunil l. a. võeti „dobrohim“ presiidiumi poolt vastu seltsi määrustiku kava. Määrustiku järele on seltsi nimetuseks: „Keemilise kaitse ja keemiatööstuse selts“ — „dobrohim S. S. S. R.“ Seltsi asutamise eesmärgiks on:

1) keemilise kirjaoskuse edendamine ja mürgiste gaaside vastase kaitse ideede levitamine laialistes rahvahulkades;

2) laboratoorilise töö toetamine keemia rakendamise küsimuste uurimise suhtes — rahvamajanduse ja riigikaitse alal;

3) keemiatööstuse arendamise toetamine, ühenduses rahvamajanduse ja sõjanduse nõuetega ja

4) aineliste ressursside soetamine riigi keemilise kaitse korraldamiseks.

„Dobrohim“ tegevus laieneb kogu Nõukogude liidu maa-alale. Seltsi kesknõukogu asub Moskvas.

„Dobrohim“ koosneb: 1) tegevliigetest ja 2) liigest-harrastajatest. Seltsi tegevliigeteks võivad olla niihästi kõik täisealised üksikud kodanikud, kui ka terved organisatsioonid, nagu: riigiasutused, majandus-organid, vabrikud, tehased, ametiühisused, üliõpilaste ühingud, üksikud külad jne. (juriidilised isikud). Tegevliigetena võivad „dobrohim“ võetud saada ka mittetäiealised noorkommunistid ja 2-se astme töökoolide (endiste keskkoolide) õpilased, kes mitte nooremad, kui 14 aastat.

Seltsi liigeteks-harrastajateks võivad olla mittetäiealised isikud, kuid mitte alla 10-aasta vanuses Seltsi liigetel on muuseas järgmised õigused:

1) läbi teha ühekordse gaasitumise („okurivanije gasami“) sellekohases erikambris, n. n. „gaasiristimise“;

2) eesõigustatud korras astuda seltsi poolt moodustatud keemia kursustele ja -erikoolidesse;

3) enamsoodustatud tingimistel omandada seltsi poolt valmistatud esemeid, eriti keemilise kaitse masinad.

Iga seltsi liige on kohustatud propageerima uute liigete „dobrohim“ astumist ja samuti ka aineliste annetuste kogumist seltsile; toetama seltsi poolt väljaantud erikirjatööde laialilaotamist ja loengute, teatritenduste jne. korraldamist seltsi otstarbeteks.

Seltsi valitsemise ja revisjoni organideks on:

1) üleliiduline „dobrohim“ organisatsioonide delegaatide konverents;

2) „dobrohim“ kesknõukogu;

3) seltsi kesknõukogu presiidium ja

4) revisjoni komisjon.

Seltsi kesknõukogu valitakse üleliidulisel „dobrohim“ organisatsioonide konverentsil 62-liikmelises koosseisus; peale liigete valitakse tähendatud konverentsil seltsi kesknõukogusse veel 21 isikut kandidaatideks.

Seltsi kesknõukogu presiidium valitakse kesknõukogu istangul 17-liikmelises koosseisus.

Seltsi kesknõukogu presiidiumi juures moodustati sekretariaat ja järgmised sektsioonid:

1) organisatsiooniline-instruktsiooniline,

2) kihutustöö,

3) valmistamise,

4) finans-,

5) keemia põllutööl ja metsapidamises kasutamise ja

6) teaduslik-tehniline sektsioon.

„Dobrohim“ organisatsioonid jagunevad: 1) liidu föderatsiooni kuuluvate vabariikide, 2) piirkonna ehk „oblasti“ ja 3) autonoomsete vabariikide, 4) üksikute kubermangude, 5) linna raionide (ainult suuremates linnades, nagu: Moskvas, Petrogradis, Harkovis, Kiievis jne., ja 6) maakonna organisatsioonideks, ning „dobrohim“ algrakustekes vabrikute, tehaste, igasuguste asutuste, koolide, ettevõtete, valdade, punaväe osade, ametiühisuste jne. juures.

„Dobrohim“ ainelisi ressursse täiendatakse järgmistest allikatest:

1) liikmemaksudest;

2) ülddistest annetustest, rahakogumistest ja mahaarvamistest seltsi organisatsioonide sissetulekute;

3) eriülesannetega annetustest;

4) sissetulekute loengutelt, ekskursioonidelt, demonstratsioonidelt jne.;

5) seltsi varanduste ja ettevõtete eksploateerimisest ja

6) seltsi poolt valmistatud esemete realiseerimisest.

(Järgneb).

Sõjaväelised teated välisriikidest.

Poola.

Poola sõjaväe ülemjuhatusel organisatsioon.

Poola sõjaväe ülemjuhatusel organisatsiooni kava töötati välja praeguse Poola sõjaministri kindral Sikorski poolt 1924. a. algul, mille järele ta läbivaatamiseks ministrite nõukogule esitati. Ministrite nõukogus vaadati see läbi ja mõnesuguste muudatustega esitati ta seimile. Seimis anti kava sõjaväe komisjoni, kes selle kallal juba üle poole aasta on töötanud, andes võimalustavalikule arvamisele ajakirjanduse kaudu seisukohta võtta. Peale sarnast mitmekülgset sõelumist on asja arutamisel juba kokku lepitud neljateistkümmet punkti juures. Isegi sotsialistidega on siin kokkulepitud ning nende poolt esitatud parandused kavasse sissevõetud.

Paragr. 13., mis komisjoni poolt 25. juunil s. a. lõpulikult vastu võeti, käsitleb sõjavägede kindralinspektori instituti. Sõjaministri ülesandel määrab kindralinspektor kindlaks tegevusala, kuidas sõjaks ettevalmistada operatsiooni, mobilisatsiooni ja kontsentratsiooni plaane. Nendes küsimustes annab tema juhatusi ja käskusid kindralstaabi ülemale. Kindral-

staabi ülema juhatusel töötab kindralstaap nimetatud plaanid välja, mille järele need sõjavägede kindralinspektori poolt sõjaministrile kinnitamiseks esitatakse.

Kindralinspektor juhib armeede inspektorite ja relvinspektorite tegevust neis ülesannetes, mis neid sõja lahtipuhkemisel ootavad. Tema juhib sõjaväe mängusid ja manöövreid. Kõikides küsimustes, mis puudutavad riigi kaitsmise küsimusi, avaldab ta oma arvamist ja kirjutab alla kindralstaabi ülema poolt valmistatud kavadele ja korraldustele enne sõjaministrile otsustamiseks esitamist.

Tema inspekteerib kas vahendita ehk armeede inspektorite kaudu relvinspektoreid, sõjakoolide inspektoreid, väejuhatusi, igasuguseid relvformatsioone ja ametkondi. Tema teeb ettepanekuid kõrgemate väejuhtide kohtadele määramiseks mobilisatsiooni korral; avaldab arvamist rahualjal kohtadele määratavate kõrgemate väejuhtide kohta; teeb esitise kindralstaabi ülema, armeede inspektorite, relvinspektorite ja sõjakoolide inspektorite ametisse määramiseks.

Paragr. 14. räägib, et armeede inspektorid, relvinspektorid ja sõjakoolide inspektori alluvad vahendita kindralinspektorile.

K. U.

Kaitseväe elu.

Vabadussõjas langenute mälestussamba avamine Äksis

oli pühapäeval 28. juunil s. a. Äksi kiriku juures asuvas „Vabaduse tammikus“, mida ümbritseb aed. Avamise tseremonii algas kell 11 surnuaial, kus õpetajad Sommer Tallinnast ja Mikviits soojade sõnadega langenuid ja nende teeneid meelde tuletasid. Surnuaialt mindi ühises rongikäigus „Vabaduse tammikusse“. Rahvast oli murruna kokku voolanud, nii et läbipääs oli igal pool suurte raskustega ühenduses.

Mälestussamba avas kohalise demob. sõjaväel. liidu Sootaga osakonna juhatusel nimel end. vabadussõjane hr. Kaijo kohaliku kaitseliidu kogupaukudel ja luges ette langenute nimed, keda arvu järele oli 34, eesotsas leitnant Saarega. Siis järgnes riigi hümn. Mälestussamba õnnistamist toimisid praost G. Ruto-pöld, õpetajad Sommer ja Mikviits. Sellele järgnes K. Pahk'i avamise kõne, segakoori laul ja tervitused.

Terveni 12 kaunit pärja asetati sambale. Esimesena ütles tervitusi ja pani pärja sõjaministri ja sõjaministeeriumi esitaja hr. kolonel A. Simon, sellele järgens siseministeeriumi esitaja hr. J. Soomanni tervitus ja pärj. Peale selle ütlesid veel tervitusi ja langetasid pärjad Tartu maakonnavalitsuse esimees hr. E. Saar, Eesti demob. sõjaväel. liidu keskjuhatusel ja Tartu osakonna esitaja L. Konnov, 2-se jalgväe rügemendi esitaja leitnant A. Kristian ja kohalised organisatsioonid. Mälestussamba püstitajaks ja selle jaoks suuremaks raha kogujaks oli Eesti demob. sõjaväel. liidu Sootaga osakond, eesotsas h-rade Eduard Ramm'iga ja Kaioga. Äksis püstitatud mälestussammas on üks kaunimatest, mis viimasel ajal on kodumaal püstitatud.

Mälestussamba esiküljel kannab päälkirja „Eesti Vabadussõjas langenuile — Tänuik Äksi kihelkond; teisel küljel: „Surite, et võiksimel elada“, ja langenuite nimed.

K.

Sport kaitseväes.

Auto-tankide divisjoni kergejõustiku võistlused.

27. juunil s. a. peeti divisjoni laagris kergejõustiku võistlusi. Tagajärjed võistluste üksikutel aladel on: 100 meetri jooks: 1) rm. Element, õpejaosk. — 13,4; 2) rm. Tammann, õpejaosk. — 13,8; 3) rm. Pärtel, õpejaosk. — 13,9.

400 meetri jooks: 1) rm. Valdner, tank. k. Nr. 1 — 1 m. 6,5s.; 2) rm. Öunpuu, tank. k. Nr. 2 — 1 m. 7 s.; 3) rm. Luutus, tank. k. Nr. 2 — 1/2 m. taga.

1500 meetri jooks: 1) rm. Valdner, tank. k. Nr. 1 — 4m. 54s.; 2) rm. Tamman, õpejaosk. — 4m. 58,4 s.; 3) rm. Jürisson, tank. k. Nr. 1 — 20 mtr. taga.

Kuul: 1) rm. Lehtmets, õpejaosk. — 11,16; 2) rm. Luutus, õpejaosk. — 9, 34; 3) kapr. Pärman, tank. k. Nr. 2 — 9,27.

Ketas: 1) rm. Lehtmets, õpejaosk. — 32,28; 2) rm. Jürisson, õpejaosk. — 25,25; 3) Element, õpejaosk. — 24,72.

Oda: 1) rm. Lehtmets, õpejaosk. — 42, 78; 2) kapr. Hindrekus tank. k. Nr. 1 — 33,78; 3) rm. Luutus, õpejaosk. — 32,58.

Kõrgushüpe: 1) rm. Kirschbaum, õoeajsok. — 1,40; 2) kapr. Vingel, tank. k. N. 1 — 1,40; 3) rm. Lehtmets, tank. k. Nr. 1 — 1,35.

Teivashüpe: 1) rm. Lehtmets, tank. k. Nr. 1 — 2,45; 2) rm. Kirschbaum, tank. k. Nr. 1 — 2,35;

Kaugushüpe: 1) rm. Kirschbaum tank. k. Nr. 1. — 5,16; 2) kapr. Janson, tank. k. Nr. 1 — 5,1; 3) rm. Tammann, tank. k. Nr. 1 — 4,73.

Granaadi viske: 1) rm. Lehtmets, tank. k. Nr. 1. — 61,55; 2) rm. Mägar, õpejaosk. — 55,76; 3) rm. Kirschbaum — 54,64.

Teatejooks 4×200: 1) tankide kompani Nr. 1 — 1 m. 57 sek.; 2) õpejaoskond. K.

*

Sport Narva garnisonis.

Pühapäeval 21. juunil esinesid Narva garnisoni kergejõustiklased esimest korda avalikul võistlusel, tulles üldises järjekorras 2-ks ja jättes enese taha Narva-Jõesuu spordi seltsi „Kalevala“ ja Vaivara spordi seltsi „Abergi“.

Tagajärjed olid Narva garnisoni kohta head, sest neljal alal seati üles uued rekordid. Avaldame siin kohal ainult kaitseväl. poolt saavutatud tagajärjed:

1500 meetri jooksus tuli III-ks rms. Klee — 4 m. 56s. — uus garnis. rekord; kuuli tõukes III-ks rms. Kaiste — 10,08; ketta heites I-ks rms. Kaiste — 30,61, uus garnisoni ja 1-e rüg. rekord; III-ks v.a.o. Grünberg — 29,98; kaugushüppes kpr. Pokats II-ks — 5,57, uus garnisoni ja 1-e rüg. rekord; III-ks n.a.o. Kriinal — 5,08; kolmikhüppes II-ks kpr. Pokats — 11,33, uus garnis. rekord; kõrgushüppes III-ks n.a.o. Kriinal — 1,40. Kõik osavõtjad peale rms. Klee, kes 5. rüg. 4. pataljonist, on 1-st jalgväe rügemendist.

Ametlikud teated.

Käsu kirjad.

Sõjainistri käsu kirjad.

Nr. 276.

Tallinnas, 5. juunil 1925 a.

§ 1.

Käsen I diviisi suurtükiväest Riigivanema käsutusse komandeeritud kapten Hans Kurg'i oma väeosasse tagasi komandeeritaks lugeda, 1. juunist s. a. arvates.

§ 2.

Käsen komandeerida Sõjaväe korraldusvalitusest leitnant Evald Ant'i Riigivanema käsutusse ilma sõjaväelise palga ja varustusega, 1. juunist s. a. arvates.

J. Soots

Kindralstaabi Kindral-major,
Sõjainister.

Nr. 280.

Tallinnas, 6. juunil 1925 a.

Kaitseväe juhtivate jõudude otstarbekohasemaks ärakasutamiseks käsen kõik sellekohaste arstiliste komisjonide poolt riviüksust tunnistatud kuid praegu rivis teenivad ohvitserid 1. oktoobriks s. a. ümberpaigutada majandus-administratiiv kohtadele ehk niisugustele ametaladele, kus tegelik riviteenistus nõuetav ei ole.

Diviiside ja vastavate asutuste ülematel mõjuvad abinõud tarvitusele võtta, et ümberpaigutusele kuuluvad ohvitserid võimalikult kõik kohtadele saaks mahutatud. Kes ümberpaiguneda ei soovi, tuleb teenistuse huvides reservi arvamiseks esitada.

J. Soots

Kindralstaabi Kindral-major,
Sõjainister.

Nr. 299.

Tallinnas, 20. juunil 1925 a.

Käsin korraldada 12. oktoobrist s. a. kuni 24. veebruarini 1926 a. Side pataljoni juures lühikeseajalised kursused diviisi staapide ja rügementide üleajateenijatele side allohvitseridele.

Kursustele komandeerida üksikutest väeosadest ja diviisi staapidest üleajateenijaid ja side alal üleajateenistusse jääda soovijaid ajateenijaid allohvitseri igast rügemendist 2 ja diviisi staabist 2 meest.

Kursuste avamisega tekkiva korteriküsimuse lahendamise panen Inseneriväe inspektori peale.

Kursustele komandeeritavaid sõdurisid varustada toidu atestaatidega ja korralikult rietatult komandeeride 11-ks oktoobriks s.a. Side pataljoni ülema käsutusse.

Kursusi korraldada Inseneriväe inspektoril Kindralstaabi ülema poolt heakskiidetud programmi järele.

Kursuste juhataja määrab ja lektorid kinnitab oma käsu kirjaga Inseneriväe inspektor.

Lektoritele tasu maksta minu käsu kirja Nr. 63-a § 2 p. c. 1925 a. näidatud normide järele.

P. Lill

Kindralstaabi Kindral-major,
Sõjainistri eest.

Nr. 300.

Tallinnas, 20. juunil 1925 a.

Aspirantide ettevalmistamiseks inseneriväe tagavara lipnikkudeks panen maksta järgmise korra:

1. Inseneriväe inspektor valib iga aasta Sv. ühendatud õpasutusse määratud tehnilise eelhariduse saanud aspirantide seast Kindralstaabi ülema poolt kindlaks määratud arvul aspirante ettevalmistamiseks teenistusele inseneriväes.

2. Teenistuseks inseneriväes valitud aspirantidel jätkata õppust ühes jalgväe aspirantidega kuni kursuse lõpuni.

3. Jalgväe aspirantide kursuse lõpetamise ja eksamite eduka sooritamise järele määrata inseneriväkke valitud aspirandid vastavalt erialale Pioneer-ehk Side-pataljoni; viimastes aspirante ettevalmistada erialadel Kindralstaabi ülema poolt heakskiidetud eriprogrammi järele.

4. Nimetatud väeosades erikursuse lõpetanud aspirantidele teenistuse aja lõpul Inseneriväe inspektoril korraldada katse vastavalt kinnitatud eriprogrammidele. Edukalt ja rahuldavalt katse sooritanud aspirante ette panna üldendamiseks inseneriväe tagavara lipnikkudeks. Katset mitte rahuldavalt sooritanud tagavaraväkke lasta inseneriväe reservi allohvitseridena.

P. Lill

Kindralstaabi Kindral-major,
Sõjainistri eest.

Piirivalve elust.

Jägala-jõesuu raiooni
üks viimastest suurematest sala-
kauba saakidest.

Nr. 301.

Tallinnas, 20. juunil 1925 a.

Käsin avada Sõjaväe ühendatud õpeasutuste juures 1. oktoobril s. a. lühikeseajalised erikursused sõjaväe osade ja asutuste sideülematele.

Kursuste kestvuse määrata kindlaks 15 õpenädala peale. Kursustel läbi võtta õpeained Kindralstaabi ülema poolt kinnitatud õpekavade ulatuses.

Kursuste lektoritele määrata tasu minu käsikirja Nr. 63-a § 3. 1923 a. näidatud normide järele.

Kursuste lõpul korraldada kuulajatele katsed läbi-võetud õpekavade piirides.

Kursustele komandeerida väeosadest ja asutustest, kus sideülemad ette nähtud, 1 ohvitser, kes sideülemale kohal teenib, või keda sellele kohale määrata kavatsetakse.

Komandeeritavatel ohvitseridel ilmuda Sõjaväe ühendatud õpeasutuste ülema käsutusse 30. septembril s. a.

P. Lill

Kindralstaabi Kindral-major,
Sõjamineistri eest.

Nr. 303.

Tallinnas, 22. juunil 1925 a.

On juhtumisi olnud, et väeosad ja asutused ennast Arsenaliga maksukohustustega seovad, millede kustutamiseks neil eelarveaastaks määratud summadest ei jätku.

Selle ärahoidmiseks käsin väeosasid ja asutusi, välja arvatud Varustusvalitsusele alluvad osakonnad ja Merijõudude staabi tehnika osakond, toimetada Arsenalile töötellimiste andmist järgmise korra järele:

Enne mingisuguse töötellimise andmist Arsenalile tuleb järele pärida viimaselt selle töö hind.

Arsenal peab töid kalkuleerima ja vastava väeosade või asutuse ülemale töö kindlast hinnast teadustama, millega Arsenal seda tööd võib teha võtta.

Töö andmisel Arsenalile tuleb tellijal asutusel ehk väeosa ülemal Arsenalile kirjalik töötellimine anda ja kogu ette teatatud tellimisehind eelsummana koha ära maksta.

Eelsummad kustutakse peal töö lõpetamist Arsenalilt esitatud arvetega.

P. Lill

Kindralstaabi Kindral-major,
Sõjamineistri eest.

Nr. 309.

Tallinnas, 25. juunil 1925 a.

Vabariigi Valitsuse poolt on 29. aprillil k. a. kinnitatud maaväe ohvitseride (väljaarvatud ratsaväe) liht- ja suurvorm. Selle vormi kirjelduse üksikasjad ja täiendused on Sõjanõukogu poolt vastu võetud 17. juunil k. a.; sealjuures Sõjanõukogu määras kindlaks selle vormi kandmise suhtes järgmise ülemineku korra:

a) uut vormi (s. o. liht- ja suurvormi) lubada kanda alates selle kinnitamise päevast;

b) 28. dets. 1923 a. kinnitatud esitisvormi kandmine ära keelata ja 29. aprillil 1925 a. kinnitatud liht- ja suurvormi kandmine teha sunduslikuks alates 1. septembrist 1925 a.

Kuna esitisvormi, resp. liht- ja suurvormi muretsemiseks ohvitseridele käesoleval aastal raha on juba välja antud, siis teen väeosa ülematele kohuseks hoolt kanda selle eest, et ülaltoodud Sõjanõukogu otsus täitmist leiaks s. o., et 1. septembriks k. a. kõigil maaväe (väljaarvatud ratsaväe) ohvitseridel oleks valmis õmmeldud uus liht- ja suurvorm või endine esitisvorm vastavalt ümber tehtud.

Liht- ja suurvormi täieline kirjeldus ja joonistused avaldatakse täiendavalt.

P. Lill

Kindralstaabi kindral-major,
Sõjamineistri eest.

Raamat-teated

Vene sõjaajakirjandus.

Вестник Воздушного флота,

veebuar 1925. — Nr. 2.

1) Seitsmes aastapäev — K. Janson, 2) Punase armee ja õhujõudude juhid seitsmendal aastapäeval: M. Frunse, J. Unslicht, P. Baranov, R. Muklevits, N. Sollogub, J. Hamburg.

I õhujõudude sõjaline kasutamine: 3) Hävitamise lennujõud ja õhulahingu taktika — J. Pavlov, 4) Pommipildumise lennuvägi võitluse vastase õhujõududega — V. Rutkovski, 5) Lennuväe luure kütikorpuse pealetungi operatsioonis — A. Gotovzev, 6) Poola jalgväe diviisi paigunemine koha peal — N. Varfolumejev, 7) Ühe või kaheistmeline hävitaja — Salimo.

II Ettevalmistus: 8) Lennuosade talviste õppuste koondplaan — A. Kozevnikov, 9) Lennuõppuste küsimustest — J. Pavlov, 10) Laskur-spordist — J. Nikolaev.

III Õppeala: 11) Füüsilise kultuuri küsimused lennukoolides — Koloskov, 12) Sõjaväe lennu-eriteadlaste ettevalmistus erakoolides — J. Bogatkin, 13) Mõni sõna õhujõudude sõprade seltsi lennukursustest — Hetsinov.

IV Lendamisala: 14) Psüho-füsioloogiliste laboratooriumite organiseerimisest lennuväe osades — V. Borodin, 15) Lennukestvuse antud matklennu — P. Handozko, 16) Geofüüsika, eriti aeroloogia ülesanded õhujõudude teenistuses — E. Karamõsev.

V Era lennuasjandus: 17) Era lennuasjanduse lähem tulevik — A. Davõdov, 18) „Töötav rahvas, annab lennutehnika!“ — V. Sarsar.

VI Tehnikaline osa: 19) Autotranspordi kasutamine õhujõududes — A. Davõdov, 20) Avio-trusti loomiseks — K. Akasev, 21) Relvastusküsimused õhujõududes — E. Agokas, 22) ins. Kaproni uued põlvkonnad — K. A., 23) Meetrilised mõddud.

VII Poliitiline töö: 24) Poliitiline töö lennuväe taktikas — A. Manulam, 25) Ukraina sõjaringkonna lennuväe poliitiliste tegelaste nõupidamise kokkuvõtted — T. Rõmanov.

VIII Oluküsimused: 26) Sõja-akadeemikud õhujõududes — Kusakov, 27) Juhtivate jõudude tähelepanu kontsentreerimisest õhujõudude elu kõikidele aladele — J. Pavlov.

Kroonika (sise ja väljamaaline). Bibliograafia.

A. N.

Kohus.

Sõjaringkonna kohtu otsused.

23. jaanuaril s. a. andis 7. jalgväe rügemendi töökompani veltveebel korrapidaja läbi käsu, et kompani kantslei juures õhtuseks ütelugemiseks rivineks. Sarnane käsk oli tulnud ülemalt poolt selleks, et pärast ütelugemist ette pidi võetama lühikene jaluguskäik. Kompani meeskond aga käsku ei täitnud, sest reamehed Karl Oblikas ja Karl Niemann hakkasid meestele seletama, et välja ütelugemisele minemine ei ole sunduslik ja ütelugemist võib ka kompani ruumides toimetada, ning käskisid nendel sõduritel, kes väljaminemiseks sinelid selga olid pannud, neid seljast ära võtta. Oblikase ja Niemann üleskihtusel kestis arutamine, kas välja minna või mitte, umbes pool tundi, seni kui veltveebel ise kohale ilmus ja tõrkujad välja saatis. Kuigi kõik sõidurid olid juba välja läinud, jäivad Oblikas ja Niemann veelgi ruumi ja astusid veltveebiga vaielusesse, kuid lõpuks läksid siiski

rivisse. Asjale anti käik ja mõlemad ässitajad võeti vastutusele S.N.S. §§ 112, 105 ja 108 järgi.

Asi tuli neil päevil sõjaringkonna kohtu arutusele. Kaebalused endid milleski süüdi ei tunnistanud, seletades, et nad käsku polla kohe täita saanud sel põhjusel, et tervel kompaniil olnud juba jalad lahti võetud ja osa sõdureid olnud juba voodis. Tunnistajatena oli väljakutsutud 10 töökompani sõdurit, kes tõendasid, et kõik olnud juba väljaminemisel, kui Oblikas ja Niemann ähvardustega neid tagasi hoidma hakanud, seletades, et kui täna välja lähete, siis hakatakse igapäev välja ajama.

Mõlemad kaebalused olid juba varemalt kohtu poolt karistatud.

Kohus mõistis mõlemad kaebalused 3 aastaks distsiplinaar kompaniisse ühes mõnesuguste õiguste kaotusega teenistuse alal ja karistute liiki arvamiseega.

A. L.

Küsimused ja kostused.

Küsimus Nr. 67. Kas on õigus ohvitserid ja üleajateenijaid neile distsiplinaarselt määratud peavahi ja kartseri karistust ärakandma panna peale aasta möödumist karistuse määramise päevast?

Vastus: On küll õigus, sest määratud karistus (ka distsiplinaarne) seni maksvate seaduste järele ei igane.

S.S.K. XXIII r. § 71 põhjal on aga ülemad kohustatud määratud karistust viibimata täide viima, kui selleks ei ole erilisi takistusi.

Küsimus Nr. 68. Kus kohal peab sanit. allohvitser kandma ameti ja väeosa tunnismärke?

Vastus: Vabariigi Valitsuse poolt 28.XII.23 a. kinnitatud (Sõmini käsukiri Nr. 65—23 a.) kaitseväge liikide tunnismärkide ja väeosade ning asutuste trafarettide kirjelduselit. XIII märkus I. näeb ette kutseliigi tunnismärki ainult väeosades teenivatele sanitäär- ja veterinaar-ohvitseridele. Sellepärast ei või väeosa teenija sanitäär-allohvitser ametimärki kanda. Väeosa trafaretti kannab ta üldistel alustel teiste allohvitseridega.

Küsimus Nr. 69. Vene sisemäärustiku § 57 põhjal on komandode vanemad ehk ülemad kohustatud

vanematele ohvitseridele, kes vastu tulevad, andma komando — „valvel“. Kas nimetatud § on veel maksev või on see muudetud?

Vastus: Vene sisemäärustiku § 57 senini muudetud ei ole. Kuid meie senise traditsiooni järele on sarnane tervitus sündinud komandota — üksi komando vanema märguandmisel, kes kae tervituseks mütsi äärde tõstab. Uue sisemäärustiku kokkuseadjad kalduvad arvamisele, et niisugusena võikski meil tervitus väeosa poolt vanemale ja ohvitseridele väljakujuneda, kuid peab sõdureid õpetama tähelepanelik komando vanema eeltähendatud märki, et nad selle märgi järele kindla sammu võtaksid ja pead tervitatava poole pööraksid. Meie peaksime niikaugemale arenenud olema, et ei oleks alati tarvis karjumist. — Viisakust vanemale peab üles näitama — see sündigu aga tähelepanelikult ja vaiksel.

Küsimus Nr. 70. Teenin praegult üleajateenijana komando vanema kohal, kuid käsukirjaga Vabariigi sõjavägedele olen 1919 a. ülenatud ohvitseri asetäitjaks. Kas võib teenistuse kohuste täitmise juures omal kulul valmistatud ohvitseri aset. vormi kanda?

Vastus: Ei ole luba kanda.

Kaitseliitlane.

Omakaitse.

Rahva omakaitse on maa iseseisvuse mõtte eest väljaastumise kõige ilusam kuju. Rahva omakaitse peitub suur praktiline idealism. See ei ole suurte sõnade ja ilusate käeliigutuste väline rüütlikkus, ilma aluspinnata unistamine. Siin on meil tegemist reaalse faktiga, organiseeritud jõuga. Vastutusrikas ülesanne paneb päale vastutusrikkad kohustused. Need kohustused süvenevad selle tõttu, et omakaitseesse astumine on isikliku tahte samm. See samm ei eelda üksi riiklikust tarvidusest täit arusaamist, mitte ainult sügavat riigikodaniku vaimu, vaid kangelaslikku südant ja hinge, mis eneses kõrgeid püüdeid varjab.

See fakt on väga tähtis.

Selle nähtuse psühholoogilist alust ei tule unustada ega silmast lasta. Siin ei peitu üksi terve rahvuslik mõistus, vaid ka leegitsev rahvuslik tunne.

Rahva omakaitse — pole mitte ainult veendunute, vaid ka uskujate loomulik, mittesunduslik väljavaliik. Siin ei ole üksi kohusetunne, vaid on ka kodumaa armastuse tunne.

Igas sõjas võidab vaim. Sellepärast on maal täielik õigus ja põhjus oma uute kaitsjate organisatsiooni päale kindla usaldusega vaadata. Riigihvide kaitsmisele on asunud isiklik algatus, vabatahtlik ohverdamine.

Ja rahva omakaitse selle esimese koosseisu, nende esimeste teerajajate ja alusepanejate pääl lasub suur vastutus. Nagu igalpool, nagu igal ajal, tuleb ka siin kõigepäält tuleviku alus rajada, luua kindlad moraalsed ja poliitilised traditsioonid ning siseelu distsipliin. Tuleb väljatöötada vastastikuse toetuse, usalduse, isikliku au määrused, uuele korporatsioonile üldist tunnustamist võita ning äratada usku tema jousse, kindlusse, puhtusse ja riigitruudusse.

Nende moraalse ja organisatsiooniliste aluste panemiseks on paljugi tarvis: sihtide selgust, kohustunnet, organisatsiooni mõttest täit arusaamist, isikliku arvustuse kartmatust, valjust iseene vastu, vaimu-

distsipliini, kaalutud samme, sisemist tasakaalu, poliitilist järjekindlust ja selgust, selgejoonelist rahvuslikku ideaali, mida palav rahvuslik ühistunne saadab, ühist rahva tahet ning rahvuslike ülesannete ühtlust.

Erapooletu, poliitilistest erakondadest kõrgemal seisev omakaitse organisatsioon leiab siin, neis üldrahvuslike püüetes, kindla pinna kasvamiseks ja edenemiseks.

Iga organisatsiooni koosseis võib suurenda ehk väheneda, võivad muutuda lähemad sihid ja tegelikud avaldusviisid, kuid vaim, juured, algmõte jäävad muutmatuks. Aja jooksul saavad nad põliselt päritavateks. Päale kirjutatud seaduste on igal organisatsioonil veel igasugused traditsioonid, eelkäijate soovitusel ning mineviku näited. Ja kõik nad peavad juba algusest päale endil kandma puhtuse, kangelaslikkuse ja sügava kodanikutunde pitsatit.

Niisugune ühendus kui rahva omakaitse, on oma olemasolu faktiga iseenesest juba tervendavaks nähtuseks, elavaks tegude jutluseks, kuna ilma tegudeta on usk surnud ja hüüdsõnad tühjad.

Sellepärast peame selle noore, vastsündinud organisatsiooni, selle riigikorra ja seaduslikkuse valvuri vastu kõik ühte ja sama vennalikku austuse tunnet kandma.

Sõjavägi peab omakaitse nägema oma nooremata vanda, väärilist sõjaseimeest ning kaasvõitlejat.

See seisukord, need lootused, meie tundmused panevad omakord omakaitse liigete päale tõsised kohustused. Veel kord tahame uskuda, et ühisest vaimustusest kantud, ühist sihti nähes, ühisest kohusetundest tiivustatud, valjud ja nõudlikud enese vastu olles, omakaitse alusterajajad julgusti ning vankumatult oma rasket teed käivad, ja oma ilusat puhast lippu rahvuse, riigi, korra ning Eesti iseseisvuse nimel auga kõrgel hoides uutele tegudele ja uutele põlvedele vastu lähevad.

Peeter Pilski.

Sõjagaasi kaitse.

D. Buxhoevden.

Mürkainete tarvitamine sõjas on viimane uudis sõjajaajanduses. See uus sõjarelv ilmus kõikidele ootamata, püsis kuni ilmasõjalõpuni ja vist iialgi ei kao sõjaväljalt. Tema sündimispäevaks arvatakse 22. aprill 1915 a., mil sakslased esimest korda Ypresi linna ligidal liitlaste päale väljalasid kloorgaasi laine. Kohe selgus, et kaitsemata sõjaväele mürkgaas hävitav sõjarelv on ja sellepärast tuli tema mõju praliseerimiseks kaitset leida. Esimene kaitse kloorgaasi vastu oli väga primitiivne ja nõudis parandamist. Sõjalõpul aga nägime häid kaitseabinõusi, mis rikutud õhu sissehingamisel gaasidest hästi puhastasid. Siiski oli kõikidel kaitseabinõudel rohkesti halbu külgi, mis viimase sõja ajal ei kõrvaldatud.

Sõjagaasi kaitse printsiip jaguneb kahte ossa, ja nimelt individuaalne ja kollektiivne kaitse. Kollektiivset kaitset on raskesti korraldada ja ta on vähem arenenud, sellepärast jätan selle küsimuse täna kõrvale ja jään püsima individuaalse kaitse päale, lahutades tema häid ja halbu külgi.

Individuaalne kaitseprintsiip on kahesugune: esimene seisab selles, et õhk sissehingamisel respiraatori või viltri aparadi abil sõjagaasist puhastatakse ja teine selles, et inimest rikutud atmosfääri õhust eraldatakse ja tema kaasaantud hapniku tagavarast teatud aeg elab.

Esimene on teisest sellepärast parem, et võimaldab gaasitatud raioonis kauemat viibimist, teine aga selle eest usaldavam, et inimene üldse sõjagaasist rikutud õhku sisse ei hinga. Ometi varustati ilma sõjas sõjaväge viltri aparatidega, sõjagaasi kaitseks, kuid nii nimet. hapniku aparatidega — varustati ainult üksikuid sõjaväe osi, sest nende aparatide kaitse-aeg oli piiratud ja kestis ainult 1—2 tundi.

Sõjagaasi ilmumisel püüti algusel tema mõju *paraliseerida keemiliste reaktiividega* ja kaitseabinõud olid ka selle järele valmistatud. Inglastel ilmusid „The Black Veiling Respirator“ ning „P ja P.H. -Helmet“ maskid, prantslastel „Cagoule“, „Masque tambuté“ ja „Masque tambuté nouveau“ nagu „Masque M2“ ja Vene esimesed n. n. „намордники“. Kõik need olid õmmeldud riidest, mis niisutati keemiliste reaktiivide sulatisega vees ja glitseriin. Nimetatud respiraatoritel oli aga rohkesti vigu ja halbu külgi, mispärast neid tuli kõrvaldada ja otstarbekohasemaid aparate valmistada. Inglis „Helmet“ ja Prantsus „Cagoule“ maskid olid kotitaolised riistad, millised kogu pää katsid nii, et maski ääred inimesel üle õlade ulatasid. Need olid õmmeldud mitmest riide kihist ja sellepärast oli soojal ajal nendest väga kuum. Hingamine oli läbi paksu ja niiske riidekihi takistatud ning „kahjulik ruum“ maskis liiga suur. „Kahjulikuks ruumiks“ maksis nimetatakse ruumi, kus asub väljahingatud õhk, mis sugune püsima jäädes sissehingamisel esimesena jällegi kopsudesse hingatakse.

Inglased tarvitasid „kahjuliku ruumi“ kõrvaldamiseks ventiili, mille läbi hingates väljahingatud õhk üldse maski ei sattunud. Seks aga tuli maskikanõud kogu aja ventiili toru otsa suus hoida ja sissehingamine sündis ainult läbi nina. Nii kõrvaldasid inglased ses maskis ühe halva nähtuse teise arvel, sest sissehingamine ainult läbi nina on raske ja tülitav ning üksikutel isikutel tihti täitsa võimata.

Nii kaua kui tarvitati sõjagaasina kloori ja fosgeeni ning veel mõnd teist anorgaanilist ühendust — oli võimalik nende mõju paraliseerida keemiliste reaktiividega, sest nimetatud ained on peaaesjalikult happe

omadustega, mis hõlpsasti ja kiiresti annavad keemilist reaktsiooni. Maskide paksus oli väikene — 1—2 cm ja õhu voolamine läbi riide kihi kestis osa sekundist. Selle lühikese aja jooksul pidi keemiline reaktsioon täielik olema, et sõjagaas maskist läbi ei tungiks.

Kui ilmusid sõjagaasina orgaanilised ained erapooletu omadustega, oli võimata neid kiiresti keemiliselt siduda. Sakslased, kes kogu maailma sõjas olid juhatajateks sõjagaasi valmistamises, etendasid ka kaitse suhtes uut printsiipi. Riide maskid olid nüsked ning respiraator ja mask oli üks riist. Nema aga lahutasid respiraatori ja maski. Mask oli seks, et hingamine orgaane, ühes silmadega, välimisest õhust eraldada, — tegu võimsaid kaitseaineid aga mahutati karpi, mille läbi sissehingatud õhk voolas. Nagu meie puhastamata vett joomiseks viltreerime ja nõume viltrilt, et ta mustust ja teisi lisandusi kinnihoiaks, nii ka respiraatorilt, mis peab ainult sõjagaasi kinnihoidma, kuid hapniku täielikult enesest läbi laskma. Sakslased läksid ka esimesena sellest välja, sõjagaase ainult keemiliselt paraliseerida, kuid valmistasid segatud viltri aparadi, mis sõjagaasi osalt keemiliselt sidus, osalt aga mehaaniliselt.

Juba enne oli tuntud söe, peaaesjalikult kondisõe, omadus, — gaase adsorbeerida, — täh. endasse imeda ja kinni hoida. Kondi, ehk nii nimet. füsioloogilist sütt on vähe ja raske saada, tuli tarvitada puu sütt, mille adsorbeerimise aktiivsus ehk võime võrdlemisi väikene, kuid mida saab mehaaniliselt tõsta. Ühes söega mahutati respiraatorisse veel teisi aineid, nagu pimsteini ja kiiselguri, segatud keemiliste ainetega. Sellest viltriaparate printsiibist peeti kinni kuni sõjalõpuni ja ka liitlased valmistasid endale sarnaseid aparate. Kuigi respiraatorite printsiip oli kõikidel üks, siiski läksid ehituse poolest viltri aparadid lahku. Kaitseaparaat seisid kõikidel koos kahest osast, maskist ja respiraatorist. Saksa respiraator oli võrdlemisi väikene, vähe tõmpkoonuline madal plekk karp, mille ruum aktiivse ainega täideti. Selle karbi kruvisid sakslased otse maski külge, nii et see kandjal suu ees rippus. Mask, tähendab aparadi osa, mis palet kattis, oli valmistatud kummriidest, ulatas üle silma kuldude kuni meele kohani, säält ringjooneliselt koonu alla. Silmade kohal oli kaks prilliklaasi tselluloiidist. Hingamine oli pendlitaoline, tähendab kandja hingas sisse ja välja läbi respiraatori. Väljahingamisel täitus respiraatori ja maski ruum kõlbmata väljahingatud õhuga, mis kokkuvõetult võrdlemisi suure, kahjuliku ruumi andsid. See oli saksa aparadi halb kül, kuid hää kül see, et hingamine loomulik — inimene võis tahtmise järele, kas läbi nina või suu sisse ja välja hingata. Sellest, et väljahingatud õhus alati rohkesti veecaurusi ja nemad maski sattusid, oli sellel aparadil veel teine eitav omadus, nimelt prilliklaaside märgumine väljahingatud veecaurudest. Et seda nähtust kõrvaldada, valmistasid sakslased algusel maskid kotitaoliste voltidega külgedele, mis võimaldasid prilliklaasidele sadenenud niiskust sõrmega maha pühkida — sõrmega tõugati volt maski seestpoolt küljest prilliklaaside ette ja maski riidega pühiti üle klaasi. Pärast vähendasid sakslased maskid, ilmusid, kummipuudumisel, nahkmaskid, millest märgumine shelatiinkorruga kaetud klaasidelt kõrvaldati. Ilmusid shelatiinkorruga kaetud tselluloiid lehed, mis maski seest poolt küljest prilliklaaside ette kinnitati, sest shelatiin imes endasse niiskust. Saksa nahkmaskid olid kummimaskidest veel sellest paremad, et nendes „kahjulik ruum“ vähenes.

(Järgneb).

Film õpe- ja propaganda vahendina kaitseliidus.

„Suojeluskuntalaisen Lehti“ (Nr. 21 - s. a.) toob H. Sevon'i sulest alljärgneva huvitava artikli filmi, kui õpe- ja propaganda vahendi kohta.

Nagu teada, on viimasel ajal hakatud laiemas ulatuses kõiges pedagoogilises tegevuses näitlikke õpetamismeetodeid tarvitama. Tähtsamad vahendid selles õpetusteemias on pildid, nimelt udu- ja globoskoopipildid, missugused küllaldaselt õpeainet näitlustavad ja sellega õpetamise päälle kulutatavat aega aitavad kokkuhoida, ning ainet huvitavamaks ja kergemini käsitatavaks teha. Eriti on globoskoop kõlblikuks osutunud, kuna viimasega, peegli vastuhelki tarvitades, kohase suurusega harilikult päevapildilt või joonistuselt pildi valge lina päälle saab edasi anda, ilma et tarvitseks selleks erilisi pilte valmistada, nagu see udu-piltide juures on. Kuid veel näitlikumaks kujuneb õpeaine esitamine, kui õpetuse andmisel elavaid pilte või filme tarvitatakse. On teada, et välismail, eeskätt Ameerikas, film koolides mõõdapäasematuks näitlikuks lisaõpevahendiks on kujunenud. Eriti kohane on film just sõjanduslikul koolitamisel. Hästi laialdaselt on arenenud sõjaliste õpefilmide valmistamine ja tarvitamine Rootsis. Ka Saksamaal oskab filmi väärtust hinnata. Näiteks olid sakslastel ilmasõjas eri-rindel erilised filmiosad „Filmtruppen“, kellel oli ülesandeks jäädvustada ajaloolisi sündmusi ja ühes sellega õpeeesmärgiga väärtuslikku materjali soetada. Kui palju ajaloolisi väärtusi oleks võknud alalhoiduda tulevastele põlvetele, ütleb autor, kui Soome vabadussõja ajal valges armees niisugused filmiosad oleks tegutsenud.

Õnneks on Soome kaitseliidu organisatsioon filmi väärtusest aru saanud ja alustanud filmimist kaitseliitude poolt toimepandavatest harjutustest, manöövritest, laagri elust, võimlemise ja spordi pidudest jne. Need filmid ühendatakse üheks suureks kaitseliidu filmiks, mis linale läheb arvatavasti juba tuleval sügi-

sel. Kuna film suurtele hulkadele valmistatud ning ta ainuke omal alal on, saab tal kindlasti suur menu olema, eriti välismail, arvab autor.

Kuid ülalnimetatud filmi valmisaamisega ei tuleks kaitseliidu tegevust filmimise alal mitte lõpetada, vaid katsuda seda jätkata õpefilmide soetamisega. On ju teada, et elavate piltide esitamine kaitseliidu kogumistel rahvast kokku tõmbab, eriti veel siis, kui valgel linal oma ümbruskonna isikud liiguvad. Kui näiteks harjutuste vahele kohaseid kaitseliitu puutuvaid filme paigutatakse, mõjub see elustavalt ning näitlikult õpetav vaheldus muudab üksluse harjutuse huvitavaks. Ja kui harjutused ning loengud huvitavaks tehakse sõjalise filmi abil, on loomulikuks järelduseks, et mehed virgemini kokku tulevad ning ka liikmete arv kasvab. Filmidel on tulevikus suur tähtsus propaganda alal, kuid sääl juures võib nendega ka rahalist tulu saavutada.

Artikli mõte on üldiselt see, et laiematele rahvahulkadele tuleks ka edaspidi kaitseliidu tegevust filmida, ning ühes sellega tähelepanu pöörata sõjaliste õpefilmide valmistamisele. Autori teadmise järgi ongi juba juhtidekoolis, üks niisugune õpefilm peaaegu lõpetatud ning loodab, et see väärtuslikke kogemusi esitab, niihästi filmi valmistamise, kui ka käsitamise suhtes. Kuid, kui soovitakse, et õpefilm vastava laiaulatusliku tähtsuse omaks, peab neid jätkuval arvul valmistama, et neid üle riigi kaitseliidud tarvitada saaks. Kuna kaitseliidu organisatsioonil, praeguse eelarve raames, niisuguste filmide valmistamine üksi omal jõul võimata on, arvab artikli autor, et kaitseliidu ringkonnad võiksid endale muretseda müügil olevaid väikseid 3000—3500 Smk. filmi aparate. Ringkonnad seaksid ise kokku filmi kavad, kuna ülevõtmise õpetust kaitseliitude kindralstaap annaks. Õpefilmide kõrval võiksid ka suurematele hulkadele filme valmistada, millega õpefilmide valmistamiseks sissetulekuid saavutatakse.

A. K.

Nõukogude Vene ja „Kominterni“ huvi idamaade vastu.

Üheks tähtsamaks ja elulisemaks ülesandeks on Vene enamlastel maailma revolutsiooni õhutamine ja süvendamine. Selleks, et kavakindlalt arendada revolutsioonilist liikumist kogu ilmas, asutasid Vene enamlased Lenini juhatusel kommunistliku internatsionaali ehk lühendatult nimetatud „kominterni“. Viimase abil püüavad Vene enamlased luua kõigis maades rahvuslikke revolutsioonilisi enamlisi organisatsioone ning nende abil oma poliitilist mõju laiendada ikka suurema arvu riikide, rahvaste ja üksikute seltskondliste kihide, eriti tööliste ning talupoegade päälle. Arvestades revolutsiooni arendamise raskustega Lääne-Euroopas ja Põhja-Ameerika ühisriikides, pööravad „kominterni“ juhid oma erilise tähelepanu idamaadele selleks, et kasutada idarahvaste revolutsioonilist rahvusliikumist mässude tekitamise hõlbustamiseks Lääne-Euroopas ja Ameerikas. Juba Lenin juhatas kommunistide tähelepanu idamaade suure tähtsuse päälle kommunismi lõpuliku võidu saavutamises, kutsudes kõiki abinõusid tarvitusele võtma idarahvaste kaasatõmbamiseks „kominterni“ rahvusvahelisse poliitilisse võitlusesse.

Kooskõlas Vene kommunistliku erakonna — R.K.P. ja „kominterni“ poliitiliste püüetega on ka nõukogude liidu sise- ja välispoliitika pühendatud lähemate majanduspoliitiliste sidemete loomisele idarahvastega. Poliitilise poolehoidu võitmiseks nii nõukogude Venes, kui ka nõukogude piiri taga asuvate idarahvaste seas, on nõukogude valitsuse poolt loodud idarahvaste territoriaal asumispiirkondades rida rahvuslikke vabariike ja n.n. „oblastisi“ (piirkonde). Nii näiteks turkmeenide ja usbeckide n.n. iseseisvad liidu

vabariigid (nõukogude liitu kuuluvad vabariigid) Vene Kesk-Aasias; Aserbeidshaain, bashkiiride, tataride kakakite, endiste kirgiiside, mongoolia-burjaatide ja jakaitide n.n. autonoom-vabariigid ning kalmõkide, oiraatide, tadshiikide, karakalpakide jne. n.n. autonoom „oblastid“. Nimetatud rahvuslikkudele vabariikidele ja „oblastidele“ on võimaldatud teatud piirides majanduskultuuriline autonoomia, mis väljendub riikliste, erakondliste ja seltskondliste asjade ajamises ja kooliõpetuses enakeeles. Samuti ka rahvuslikkude iseseisvate väeüksuste ehk vähemate osade (pataljonide, kompaniide ja rühmade) moodustamises üldiste punaväe osade koosseisus liidu revolutsioonilise sõjanõukogu üldjuhatusel ja ühistel punaväega organisatsioonilistel alustel.

Rahvuslikkude majanduspoliitiliste tegelaste ja väejuhtide ettevalmistuseks on nõukogude Venes moodustatud rida rahvuslikke ja teaduslikke organisatsioone ning eriopeasutusi, nagu: ülevenemaaline idamaadeuurimise assotsiatsioon, idarahvaste kommunistiline ülikool ja idakeelte instituut Moskvas, punase sõjakaademia (kindralstaabi akadeemia) idaosakond, Turkestani rinde idakeelte kursused, mitmesugused rahvuslikud sõjapoliitilised ja erakondlised koolid ja kursused. Nendes õpeasutustes valmistatakse ette sõjapoliitilisi tegelasi mitte ainult nõukogude liitu kuuluvaltele idarahvaste piirkondadele, vaid ka piiritaguste idamaade, eriti Türgi, Persia, Afganistani, India, Hiina, Korea ja Jaapani jaoks. Päälle selle arendavad „kominterni“ idaosakonnad õige intensiivset tegevust idarahvaste revolutsioonilise kasvatus ja organisee-

Eesti naiskaitseliitlased.

Tartu maleva II malevkonna naisrühm väljasõidul Suugale.

rimise alal västavate rahvusliikude kommunistlikkude erakondade kaudu. Idarahvaste kommunistlikkude erakondade otsekoheks ülesandeks on süvendada revolutsioonilist rahvusliikumist idamaades, koondades ühiste mässuliste hüüdsõnade all kõike väljamaalaste üliyõime ja oma maa majanduspoliitiliste oludega rahulematuid elemente ühiseks võitluseks n.n. „väljamaa imperialistide“ vastu, kuid ühtlasi kiskudes võitluse juhtimist täielikult oma kätte rahvusliikumise järkjärguliseks tüürimiseks kommunistliku nõukogude riigikorra loomise ja ühinemise poole nõukogude sotsialistlike vabariikide liidu — S.S.S.R'iga.

Ülalkirjeldatud asjaoludega võiski seletatav olla ka see silmapaistvalt suur huvi, mida tunnevad viimaste Hiina ja Marokko sündmuste vastu nõukogude liidu valitsuse ringkonnad, R. K. P. ja Vene ametiühisuste juhtivad orgaanid, punaväe ülemjuhatus ja „komintern“. Seda huvi ei varjagi ei nõukogude ajakirjandus, ega enamliste poliitikameeste ja väejuhtide avalikud kõned ja seletused. Ühemeelselt kriipsutavad kõik nõukogude liidu ja „kominterni“ juhtivad sõja poliitilised tegelased alla seda suurt reaalist tähtsust, mida Hiina revolutsiooniliste võitluste arennimine omab nõukogude liidu välispoliitilise seisukorra kindlustamises ja „kominterni“ rahvusvahelises revolutsioonilises tegevuses.

Hiina rahva revolutsioonilised liikumised, mis käesoleval ajal paistavad sihitud olevat mitte ainult välisriikide üliyõimu kaotamisele, vaid osalt ka juba kommunistide mõjul nõukogude riigikorra maksmapanemisele, on ka Lääne-Euroopa ja Põhja-Ameerika ühisriikide poliitikameeste seas ja seltskondlikes ringkondades õige tõsist tähelepanu äratanud. Nagu teada on viimaste aastakümnete kestvusel Hiinas juba mitmekordselt tekkinud väljamaalaste vastased rahvusliikud mässu-

liikumised, kuid ühtlasi on pääle 1911 a. vabariiklike riigikorra loomise Hiina muutunud ka sisemiste revolutsiooniliste võitluste tallermaaks. Hiina tähtsamate poliitikameeste ja väejuhtide püüded — liituda kõike Hiina tiksteisele vaneulikke osasid ühiseks Hiina vabariigiks — on seni äpardunud. Nüüd püüavad „kominterni“ juhatusel Hiina ja muude maade kommunistid, veel enam poliitiliselt killustada Hiina rahvast, tekitades Hiina üksikute rahvakihtide vahel sotsiaalset vihavaenu, sellest hoolimata, et avalikult nende poolt proklameeritakse kõigi Hiina rahva kihtide ühinemise vajadust vabanemiseks „väljamaa imperialistide rõhumisest“. Hiina rahva hulkade killustamise teel loodavad nähtavasti kommunistid oma kätte haarata hiinlaste mässuliikumiste juhtimist, liikvideerides Hiina praegust vabariiklist riigikorda ja luues liidus S.S.S.R'iga nõukogude riigi.

Hiina mässuliste ideeliseks ja aineliseks toetamiseks on nõukogude liidus korraldatud intensiivne kihutuskäik, millest õige elavalt osa võtab Vene enamline ajakirjandus. Alates 12. juunist pandi Moskvas, Leningradis ja paljudes muudes linnades toime rida Hiinale sõbralikke meelavaldusi Vene tööliste hulkade, punaste üliõpilaste ja punaväelaste osavõttel. Nendel meelavaldustel avaldati protesti „väljamaa imperialistide survepoliitika vastu Hiinas ja lubati kõigiti toetada Hiina rahvuslikke mässuliikumisi. Leningradis ja Moskvas korraldati isäralisi kohalikke hiinlaste meelavaldusi. „Kominterni“, punaste ametiühisuste — „profinterni“ talupoegade internatsionaali — „kresinterni“, noorte kommunistide internatsionaali — „kimi“, rahvusvahelise revolutsionäärde toetamise seltsi — „mopri“, „kominterni“ täidesaatva komitee naissekretariaadi, ülevenemaalise ametiühisuste liidu proletaarliste üliõpilaste büroo ja muude enamliste organisat-

sioonide poolt avaldati sõbralikke üleskutseid Hiina mässulistele, lubades neile kõige intensiivsemat toetust. Avalikkudel andmetel olevat seni Hiina mässulistele järgmist ainelist toetust saadetud: ülevenemaalise ametiühisuste liidu kesknõukogu — „V. Ts. S. P. S.“ poolt telegraafiteel — 100.000 kuldrubla; üksikute Vene ametiühisuste nõukogude poolt — kokku umbes 50.000 kuldrubla; „profinterni“ täidesaatva komitee poolt — 5.000 kuldrubla, 20.000 Prantsuse franki ja 50.000 Tshehi krooni, mis olevat kogutud väljamaa tööliste organisatsioonidelt ja „mopri“ nõukogu poolt — 50.000 kuldrubla ja 1000 dollarit. Hoolimata Vene rahva üldisest majanduslikust viletsusest, kestavad ainelist annetuste kogumised Hiina mässuliste häaks Vene töörahva ja punaväelaste seas edasi. Võiks oletada, et nõukogude liidu Hiina mässuliste ainelise toetuse üldsummad ulatavad eelpooltoodud arvudest hoopis kõrgemateni arvudeni. Niisuguste nõukogude olude kohta õige suurte rahsummade annetus Hiina mässuliste toetuseks tõendab õige näitlikult nõukogude liidu ja „kominterni“ varjamata suurt huvi Hiina revolutsiooni intensiivse arendamise vastu.

Juba möödunud aastal asutati nõukogude liidus seltskondline enamline organisatsioon n.n. „käd ära Hiinast“ („Ruki protshj ot Kitaja“), mille ülesandeks oli õhutada Vene tööliste, talupoegade ja punaväelaste seas huvi revolutsiooniliste sündmuste vastu Hiinas, selgitada Hiina majanduspoliitilist seisukorda ja rahvusvahelist poliitilist tähtsust ning korraldada abiandmist hiinlaste pahempoolsetele revolutsioonilistele organisatsioonidele. Samuti juba möödunud aastal püüti nõukogude välisdiplomaatia ja „kominterni“ poolt saavutada lähemat ühendust Hiina pahempoolse rahvuslase erakonna Kuo-min-Sangiga, eriti selle erakonna keskkomiteega Kantonis (Lõuna Hiinas). Sõpruse avalduseks Kuo-min Sangi erakonnale käis möödunud aastal punane sõjalaev „Vorovskii“ (end. sõja jahtlaev) teel Valgest merest Vladivostokki küllaskäigul Kantonis. Enamlaste mõjul on nimetatud erakonnas viimasel ajal tekkinud 3 voolu: parempoolne, keskmine ja pahempoolne, milledest mõjuvamateks loetakse esimest ja viimast. Kuo-min-Sangi pahempoolne vool ole-

vat otsekoheses ühenduses Hiina kommunistidega ja nende kaudu ka Moskvas asuva „kominterniga.“ Kuo-min-Sangi sõjaliste operatsioonide juhtimiseks Pekingi valitsust ja Mandshuuria kindralkubernerit Tschang-Tso-Lingi toetavate vägede vastu saadeti möödunud aastal mõned nõukogude punaväe juhid Kuo-min-Sangi keskkomitee käsutusse, muu seas üks kõrgematest punaväe juhtidest Pavlov, kes lõpetanud kõrgemate punaste juhtide sõjakaadeemilised kursused — n.n. „vak“ Moskvas (Pavlov uppus möödunud aastal Hiina jões Jan-tse-Kiangis. Väljamaa ajalehtede teatel olevat nõukogude punaväe juhid tegelikult osavõtnud ka hiljutistest Kuo-min-Sangi vägede operatsioonidest Lõuna-Hiina provintsi Junnaani vägede vastu Kantoni valdamisel. Nendes operatsioonides väljendusid muu seas ka mõned nõukogude enamlase sõjataktiline poliitilised võitlusvõtted, millede eesmärgiks on vastaste vägede sisemine poliitiline lagundamine.

Ühenduse pidamise hõlbustamiseks Hiinaga, kavatsesid nõukogude poliitikamehed luua lähemas tulevikus õhuühendust Moskva-Pekingi vahel üle Mongoolia pealinna Ulan-Batari, end. Urga. Hiljuti korraldati õhuühenduse loomise otstarbeks Hiinaga katse-lennuekspeditsioon. Moskvast üle Ulan-Batari Pekingi. Ekspeditsioon lendas punase lenduri Schmidt'i juhatusel 10. juunist s. a. 5 lennuki kosseisuga, milledest 3 on nõukogude konstruktiooni, Moskvast välja. 24. juunil jõudis see ekspeditsioon Irkutski. 29. juunil kavatses ekspeditsioon jätkata lendu Urgaasse. Selle lennuekspeditsiooni abil püütakse muu seas ka demonstreerida mongollaste ja hiinlaste ees nõukogude õhulaevanduse edusamme.

Toetades intensiivselt Hiina revolutsioonilist liikumist „kominternile“ soovitavas sihis ja luues kõige lähedamaid sidemeid Hiina riikliste keskkotade ja rahvahulkadega, loodavad Vene enamlased nähtavasti kindlustada omale soovitavaid eelseisukohti oma poliitilise mõju laiendamiseks üle kogu Aasia selleks, et tasandada omale teed poliitilise ülivõimu pääsemisele ka kõigis muudes idamaades ja sel teel järk-järgult ka Lääne-Euroopas. M.

KAITSELIIDU ELLU.

Võnnu kaitsemaleva vannutamine.

Kaitseliidu põhikirjas on ettenähtud kaitsemalevalte vandetootuse andmine malevasse astumise korral. Seepärast otsustas Võnnu kihelkonna kaitsemaleva vandetootust kiriklikult anda. Vandetootuse andmine oli 21. juunil Võnnu kirikus. Samal päeval oli ka esimene Võnnu kaitsemaleva paraad, mida vastuvõtma olid ilmunud kaitseleidu ülem kolonel J. Roska ja Tartumaa kaitsemaleva päalik kolonel-leitnant J. Unt. Kell 9 kogunesid kaitsemalevlased Võnnu vana surnuaia juure, kus peeti celparaad. Siin tervitas malevasi kohalejõudnud kol.-leitn. J. Unt. Malevapääliku tervitusele vastas malevkond vääriliselt ja võimsalt. Selle järele liikus malevkond pääliku A. Ahmanni juhatusel — ees ratsurid, siis jalgväe ja kuulipildujate kompaniid ning moonavanker — kiriku poole. Põllumeeste seltsi näitusaias tervitas malevkonda kolonel J. Roska, kellele kõlas vastu võimne ja mürisev „tervist“.

Kell 11 jõudis malevkond kirikusse ja võttis aset altari lähedastel pinkidel. Kui kõik oma kohtadel istet võtnud, lauldi ühiselt valitud päevakohased laulud, millele järgnes õpetaja jutlus ja altarikõne. Pühalikku talitust kaunistasid laulukoor kahe lauluga ja kohalik pasunakoos. Siis vannutas kihelkonna õpe-

taja malevasi, kes püsti seistes kordasid õpetaja poolt etteleotud vandeteksti. Pärast jumalateenistust pidas kolonel Roska malevkonnale kõne, milles rõhutas kaitsemaleva tähtsust meie kodukaitse ja käskis vannutatud malevasi pidada antud truudustõotust. Selle järele soovis õnne malevkonnale kol.-lt. Unt. Edasi rivistati malevkond paraadmarsiks. Kohaliku pasunakoori helide saatel marssisid kompaniid kolonnelleid Roska ja Unti eest mööda.

Rahvast oli murruna koos paraadi päält vaatamas. Paraadi järele oli lüheke jalutuskäik, siis läksid igaüks oma kodustele toimetustele. Vandetootuse andmine ja paraad jättis üleva mulje. G. M.

Kaitseliidu naisrühmade

organiseerimine Tartus edeneb võrdlemisi jõudsasti. Nii on juba ellu kutsutud naisrühmad I malevkonna (Vabadusristi vendade) ja II malevkonna juures. Esimene töötab prof. proua Ebba Sarali ja teine Dr. proua Vilbergi juhatusel. Paaril korral on naisrühmad juba meestele abiks olnud, nagu laskeharjutuste jne. juures. Kõigil näib tõsine huvi olevat asja vastu, mis asja edukust tahab kindlustada.

Tartu esimene naisrühm asutati II malevkonna juures, milline pilt ka tänases lehes avaldatud. K.

Küsimused ja vastused.

Küsimus nr. 1. Kuidas arvatakse kaitseliidus maleva ja malevkonna päälükete ning nende abide kohtadel seisvate reserv-sõjaväe ametnikkude teenistust, kas ühisel alusel reserv-ohvitseridega või eraisikutega? (K. l. põhikiri § 11).

Vastus: Ühisel alusel reserv-ohvitseridega.

Küsimus nr. 2. On toetajatel liikmetel õigus koosolekul hääleõiguslike kaitseliidu liikmetena kaasahääletada, sest praegune põhikiri ei eralda hääletamisel tegevliikmeid toetajatest?

Vastus: Toetajad liikmed võivad koosolekust osavõtta ainult sõnaõigusega; hääleõigust neil ei ole. Samuti ei või nad juhatustesse ega revisjoni komisjoni valitud saada.

Ametlikud teated.

Kaitseliidu ülema käsukiri.

№ 18.

Tallinnas, 2. juulil 1925 a.

§ 1.

Mõnede malevate poolt minu ringkirja Nr. 932, 9. juunist s.a. põhjal toimepandud kõnekoosolekud eraldi aga veel seal, kus nad ühendatud olid teiste pidustustega — on näidanud, et need peale kaitseliidu üksuste ainulise seisukorra parandamiseks ka kaitseliitu puutuvate küsimuste selgitamiseks ja kaitseliidu mõtte levitamiseks kõige paremini kaasa aitavad on.

Sellest väljaminees teen kõikidele malevate päälüketele kohuseks kiires korra 3 kuu peale kokkuseada nimekirja edaspidi ärapidada kavatsetavate kõnekoosolekute kohta, arvestades see juures sellega, et vähemalt igas malevkonnas sarnased koosolekud korraldatud saaks.

Korraldatavad kõnekoosolekud, kus see vähegi võimalik, ühendada tingimata ka edaspidi teiste suuremate rahva pidustustega. Väljaspoolt kõnelejate saamiseks pöörata Kaitseliidu staabi poole, kus juures sellest iga kord 10 päeva ette teatada.

Pidustuste ja koosolekute tähtpäevad ja võimalikult ka kavad esitada mulle hiljemalt 26. juuliks s. a.

§ 2.

Kaitseliidu Keskjuhatuse omal koosolekul 11. juunil s. a. otsustas anda juriidilise isiku õigused Pärnumaa maleva Moisaküla malevkonnale ja Viru maleva Rakvere I malevkonnale täies ulatuses, nagu see Kaitseliidu põhikirja § 2 ettenähtud, missugused otsused Riigi Teatajas 25. juunil s. a. Nr. 107/108 avaldatud on.

Õiendus: Lauajuhend Nr. 315 ja 335.

J. Roska

Kolonel

Kaitseliidu ülem.

Ilmumas

Kindralstaabi VI. osakonna väljaandel

Lennuasjandus.

Raamatus leiavad käsitamist kõik tähtsamad lennuasjandusse puutuvad küsimused. Teos on kokkuseatud kõige uuematel andmetel ja sisaldab palju pilte ja joonistusi.

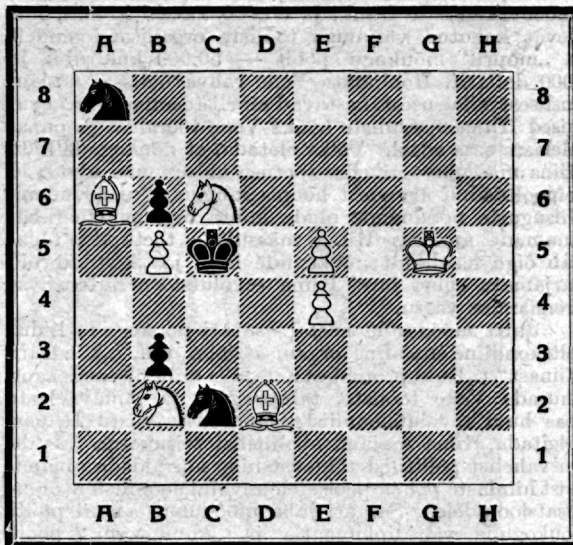
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne № 26.

Kokkuseadnud A. Burmeister.

Mustad.

Valged.

Valged: Kg5, Oa6 ja d2, Rb2 ja c6, Eb5, e4 ja e5.

Mustad: Kc5, Ra8 ja c2, Eb3 ja b6.

E = ettur = sõdur.

Valged algavad ja annavad matt kolme sammuga.

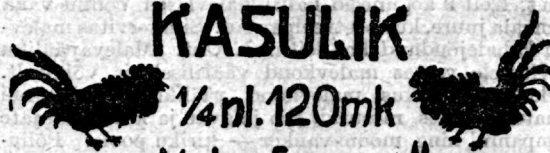
Trükivea õiendus.

„Sõduris“ Nr. 26 s. a., lhk. 613, esimeses reas alt — on eksikombel trükitud „sügavusetus“; peab aga olema „sügav asetus“.

Tubak

KASULIK

1/4nl.120mk

1/5 „Laferme“

Vastutav toimetaja E. Limberg.

Väljaandja: Sõdur. Tallinn, Pagari tän. nr. 1.

Riigi trükikoda, Tallinn, Niine tän. 11.